

**Конвенсияи байналмилалӣ дар бораи ҳимояи ҳуқуқи
ҳамаи коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо**

*(Бо резолютсияи Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид 45/158
аз 18 декабри соли 1990 қабул шудааст)*

МУҚАДДИМА

Давлатҳои иштироккунандаи ин Конвенсия бо назардошти принципҳое, ки дар ҳуҷҷатҳои асосии Созмони Милали Муттаҳид оид ба ҳуқуқи инсон, аз ҷумла дар Эълومияи умумии ҳуқуқи башар, Паймони байналмилалӣ доир ба ҳуқуқи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, Паймони байналмилалӣ доир ба ҳуқуқи шаҳрвандӣ ва сиёсӣ, Конвенсияи байналмилалӣ дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбизи наҷодӣ, Конвенсия дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон ва Конвенсия дар бораи ҳуқуқи кӯдак баён гардидаанд,

бо назардошти принципҳо ва стандартҳои дар ҳуҷҷатҳои дахлдоре, ки дар қорҷубаи Ташкилоти байналмилалии меҳнат таҳия шудаанд, махсусан Конвенсия дар бораи коргарони муҳочир (№97), Конвенсия дар бораи сӯиистеъмолкуниҳо дар соҳаи муҳочират ва доир ба таъмини коргарони муҳочир бо имкониятҳои муносибати баробар (№143), дар Тавсияномаҳо оид ба коргарони муҳочир (№86), Тавсияномаҳо оид ба коргарони муҳочир (№151), дар Конвенсия оид ба қори маҷбури ё ҳатмӣ (№29) ва Конвенсия дар бораи барҳам додани қори маҷбури (№105) дарҷ гардидаанд,

бори дигар аҳамияти принципҳоеро, ки дар Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид дар масъалаҳои маориф, илм ва фарҳанг оид ба мубориза бо таъбиз дар соҳаи маориф дарҷ ёфтаанд, *таъкид намуда,*

бо ёдоварӣ аз Конвенсияи зидди шиканҷа ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиқкунандаи шаъну шараф, Эълумияи Конгресси қоруми Созмони Милали Муттаҳид оид ба пешгирии қиноятқорӣ ва муносибат бо қонуншиканон, Кодекси рафтори шахсони мансабдор доир ба ҳифзи тартиботи ҳуқуқӣ ва Конвенсияҳо оид ба ғуломӣ,

бо ёдоварӣ аз он ки яке аз вазифаҳои Ташкилоти байналмилалии меҳнат, мутобиқи Оинномаи он, ҳифзи манфиатҳои коргароне мебошад, ки хорич аз кишвари худ дар дигар кишварҳо қор мекунанд ва бо назардошти донишу таҷрибаи ин ташкилот дар масъалаҳои марбут ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо,

бо эътирофи аҳамияти қоре, ки дар робита бо коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо дар мақомоти гуногуни Созмони Милали Муттаҳид анҷом дода шудааст, аз ҷумла дар Комиссияи ҳуқуқи инсон ва Комиссияи рушди иҷтимоӣ, инчунин дар Ташкилоти хӯроқворӣ ва кишоварзии Созмони Милали Муттаҳид, Созмони Милали Муттаҳид оид ба масъалаҳои маориф, илм ва фарҳанг ва Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ ва инчунин дар дигар созмонҳои байналмилалӣ,

инчунин бо эътирофи пешрафте, ки баъзе давлатҳо бар асоси муносибатҳои минтақавӣ ва дучониба дар бобати ҳимояи ҳуқуқи коргарони

муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба даст овардаанд ва инчунин аҳамият ва судмандие, ки созишномаҳои дучониба ва бисёрҷониба дар ин соҳа доранд,

бо эҳсоси аҳамият ва миқёсҳои падидаи муҳочират, ки миллионҳо одамон ба он кашида шуда, фарогири шумораи қобили мулоҳизаи давлатҳои ҷомеаи ҷаҳонӣ мебошад,

бо назардошти таъсири ҷараёнҳои коргарони муҳочир ба давлатҳо ва шахсони дахлдор ва кӯшиши муқаррар сохтани меъёрҳои, ки барои мувофиқ гардондани мавқеи давлатҳо аз тариқи қабули принсипҳои асосии марбут ба муносибат бо коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, мусоидат карда метавонанд,

бо назардошти нозукии вазъияте, ки аксар вақт когарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо дар он қарор мегиранд, аз ҷумла, он ки онҳо дар давлати аслиашон нестанд ва ба душвории мумкин аст рӯ ба рӯ шаванд, ки марбут ба иқоматашон дар давлати қори қироя мебошанд,

бо боварӣ ба он, ки ҳуқуқи коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо то ҳол дар ҳеч ҷо ба дараҷаи қофӣ эътироф нагардидааст ва аз ин рӯ ҳимояи лозимии байналмилалиро тақозо дорад,

бо назар гирифтани ҳақиқате, ки муҳочират аксар вақт боиси мушкilotи қиддӣ барои аъзоёни оилаҳои коргарони муҳочир ва барои ҳуди онҳо, махсусан, ба сабаби ҷудой афтодан байни онҳо, мегардад,

бо назардошти он ки мушкilotи гуманитарие, ки бо муҳочират алоқаманданд, дар ҳолатҳои муҳочирати ғайриқонунӣ боз ҳам тезу тундтар мегарданд ва бо боварӣ ба он, ки дар робита бо ин зарур аст, ки ташвиқи фаъолиятҳои дахлдор бо мақсади пешгирии қардан ва барҳам задани ҳаракат ва интиқолдиҳии ғайриқонунию махфиёнаи коргарони муҳочир ҳамзамон бо таъмини ҳимояи ҳуқуқҳои асосии инсонии онҳо, ба роҳ монда шавад,

бо назардошти он ки коргарони дорои ҳуҷҷат ё мақоми доимӣ набуда, аксар вақт дар муқоиса бо коргарони дигар дар шароитҳои қорӣ қамтар мусоидаткунанда ба қиро гирифта мешаванд ва ин баъзе қорфармоёнро водор мекунад, ки ҷунин қувваи қориро бо мақсади қоида гирифтани аз рақобати ғайриодилона, қалб намоянд,

инчунин бо назардошти он ки эътирофи ҳамаҷонибаи ҳуқуқҳои асосии инсонии ҳамаи коргарони муҳочир ба қиро гирифта шудани коргарони муҳочирӣ мақоми доимӣ надошта ҳалал хоҳад расонд ва инчунин ғайр аз он додани баъзе ҳуқуқҳои иловагӣ ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки мақоми доимӣ доранд, ҳамаи муҳочирон ва қорфармоёнро ба эҳтиром қардан ва қироя намудани қонунҳо ва тартиботи аз тарафи давлати дахлдор муқарраргардида, ташвиқ хоҳад қард,

бо боварӣ ба зарурати таъмин сохтани ҳимояи байналмилалӣ ҳуқуқи ҳамаи коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ва қори дигар тасдиқ намудану муқаррар қардани меъёрҳои асосӣ дар Қонвенсияи ҳамаро фарогиранда, ки мумкин аст татбиқи универсалӣ дошта бошад,

ба мувофиқати зерин расиданд:

ҚИСМИ I. Соҳаи татбиқ ва мафҳумҳо

Моддаи 1

1. Ин Конвенсия ба истиснои ҳолатҳое, ки чизи дигарро пешбинӣ мекунад, дар муносибат ба ҳамаи коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо бе ҳеҷ як тафриқагузорӣ аз рӯи аломатҳои ҷинс, наҷод, ранги пӯст, забон, дин ва этникод, ақидаҳои сиёсӣ ё дигар ақидаҳо, баромади миллӣ, этникӣ ва иҷтимоӣ, шахрвандӣ, синну сол, вазъи иқтисодӣ, амволӣ, оилавӣ ва табақавӣ ё ҳар гуна аломатҳои дигар қобили татбиқ мебошад.

2. Ин Конвенсия дар давоми тамоми раванди муҳочирати коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо татбиқ мегардад, ки тайёри ба муҳочират, сафар, транзит ва ҳамаи давраи иқомат ва фаъолияти бамуздро дар давлати кори кироия ва инчунин бозгашт ба давлати асли ё давлати истиқомати муқаррарино дар бар мегирад.

Моддаи 2

Барои мақсадҳои ин Конвенсия:

1. Истилоҳи «коргари муҳочир» шахсеро ифода мекунад, ки ба фаъолияти бамуздр дар давлате кор хоҳад кард, кор карда истодаст ё кор кардааст, ки шахрванди он намебошад.

2. а) Истилоҳи «коргари наздисарҳадӣ» коргари муҳочиреро ифода мекунад, ки вай истиқоматгоҳи муқаррарино дар давлати ҳамсоия нигоҳ дошта ва ба он одатан ҳар рӯз ё ҳадди аққал як бор дар як ҳафта бармегардад;

б) истилоҳи «коргари мавсимӣ» коргари муҳочиреро ифода менамояд, ки кораш аз рӯи хислати худ ба шароитҳои мавсимӣ вобаста буда ва танҳо дар давоми як қисми сол иҷро карда мешавад;

с) истилоҳи «баҳрнавард», ки моҳигиронро низ дар бар мегирад, коргари муҳочиреро ифода мекунад, ки барои кор дар киштиё ба киро гирифта шудааст, ки он кишти дар давлате, ки шахрванди он нест, ба қайд гирифта шудааст;

д) истилоҳи «коргари дар дастгоҳи наздизоҳилии статсионарӣ коркунанда» коргарони муҳочиреро ифода мекунад, ки барои кор дар дастгоҳи наздизоҳилиё ба киро гирифта шудаанд, ки он дастгоҳ дар доираи ҳуқуқи давлате мебошад, ки онҳо шахрвандаш нестанд;

е) истилоҳи «коргаре, ки кораш ба тағйири макон кардан алоқаманд аст» коргари муҳочиреро ифода мекунад, ки одатан дар як давлат истиқомат карда, ба сабаби хислати кораш маҷбур аст ба давлат ё давлатҳои дигар ба муддати кӯтоҳ гузарад;

ф) истилоҳи «коргар дар лоиҳа», коргари муҳочиреро ифода мекунад, ки ба давлати кори кироия ба муддати муайян барои кор танҳо аз рӯи лоиҳаи муайян, ки дар ин давлат корфармои ӯ ба амал мебарорад, иҷозат дода шудааст;

қ) истилоҳи «коргари кироия мақсаднок» ифодакунандаи коргари муҳочирест, ки:

і) аз тарафи корфармо ба муддати маҳдуд ё муайян ба давлати кори кироия барои иҷрои вазифаҳои муайян фиристода шудааст; ё

ii) дар давоми давраи маҳдуд ва муайяни замон кореро иҷро мекунад, ки малакаҳои касбӣ, тичоратӣ, техникӣ ё дигар малакаҳои махсусро талаб мекунад; ё

iii) бо хоҳиши корфармояш дар давлати қори қироя дар давоми давраи маҳдуд ва муайяни замон кореро иҷро мекунад, ки ҳислати муваққатӣ ё кӯтоҳмуддат дорад;

ва бояд давлати қори қирояро бо гузаштани вақти иҷозатшудаи иқомат ё пештар, тарқ кунад, агар ӯ ин вазифаҳои мушаххасро дигар иҷро накунад ё ба ин қор машғул набошад;

h) истилоҳи «қоргаре, ки бо қироя қор намекунад» қоргари муҳочиреро ифода мекунад, ки ба ғайолияти бо подош, ки аз қори қироя тафовут дорад, машғул буда, аз ҳисоби чунин ғайолият воситаи рӯзгузарони худро таъмин месозад ва чун қоида, танҳо ё ҳамроҳи аъзоёни оилаи худ қор мекунад, инчунин ҳар қадом қоргари муҳочире дигар, ки тибқи қонунгузори татбиқшавандаи давлати қори қироя ё созишномаҳои дучониба ва бисёрҷониба ҳамчун қоргаре, ки бо қироя қор намекунад, эътироф гардида аст.

Моддаи 3

Ин Конвенсия нисбати шахсони зерин татбиқ намешавад:

a) нисбат ба шахсоне, ки аз тарафи ташкилоту муассисаҳои байналмилалӣ равона карда шудаанд ё шахсоне, ки аз тарафи давлате ба хориҷ аз қаламрави он барои вазифаҳои расмӣ равона карда шудаанд ё ба қиро гирифта шудаанд, ки иҷозатнома ва мақоми онҳо тавассути ҳуқуқи байналмилалии умумӣ ё созишномаҳои мушаххаси байналмилалӣ ё Конвенсияҳо танзим карда мешаванд;

b) нисбат ба шахсоне, ки аз тарафи давлат ё аз номи он берун аз қаламрави он равона карда шудаанд ё ба қиро гирифта шудаанд ва онҳо дар татбиқи барномаҳои тараққиёт ё дигар барномаҳои ҳамкорӣ иштирок карда, иҷозатнома ва мақоми онҳо тавассути созишномаи басташуда бо давлати қори қироя танзим карда мешавад ва тибқи ин созишнома онҳо қоргарони муҳочир ба шумор намераванд;

c) нисбат ба шахсоне, ки дар давлати аслии худашон истиқомат намекунанд ва ба сифати сармоягузoron ғайолият мекунанд;

d) нисбат ба гурезагон ва шахсони бе шаҳрвандӣ, агар чунин татбиқ дар қонунгузори дахлдори миллӣ ё ҳуҷҷатҳои байналмилалии нисбат ба Давлати-иштироккунандаи дахлдор амалкунанда, пешбинӣ нашуда бошад;

e) нисбат ба хонандагон ва қоромӯзон;

f) нисбат ба баҳрнавардон ва қоргароне, ки дар дастгоҳҳои статсионари наздизоҳилӣ қор карда, барояшон иҷозати истиқомат қардан ва ба ғайолияти бомузд машғул шудан дар давлати қори қироя, дода нашудааст.

Моддаи 4

Барои мақсадҳои ҳамин Конвенсия истилоҳи «аъзоёни оила» шахсонеро ифода мекунад, ки дар никоҳи қоргари муҳочиранд ё бо онҳо муносибатҳои доранд, ки тибқи ҳуқуқи татбиқшаванда мумкин аст бо никоҳ баробар

дониста шаванд, инчунин фарзандон ва дигар шахсоне, ки дар таъминоти ӯ қарор доранд ва мувофиқи қонунгузори татбиқшаванда ё созишномаҳои дучониба ва бисёрҷонибаи байни давлатҳои дахлдор, аъзоёни оила эътироф мешаванд.

Моддаи 5

Барои мақсадҳои ин Конвенсия коргарони муҳоҷир ва аъзоёни оилаҳои онҳо:

а) дорои ҳуҷҷат ё мақоми доимӣ ба ҳисоб мераванд, агар барои вуруд, иқомат ва фаъолияти бомузд дар давлати қори қироя тибқи қонунгузори ин давлат ва созишномаҳои байналмилалӣ, ки ин давлат иштироккунандаи он аст, иҷозат гирифта бошанд;

б) ҳуҷҷат ё мақоми доимӣ надошта ба ҳисоб мераванд, агар онҳо ба шартҳои дар зербанди (а)- и ҳамин модда пешбинишуда ҷавоб надиҳанд.

Моддаи 6

Барои мақсадҳои ин Конвенсия:

а) истилоҳи «давлати асли» давлатеро ифода менамояд, ки шахси дахлдор шаҳрванди он мебошад;

б) истилоҳи «давлати қори қироя» давлатеро ифода менамояд, ки дар он вобаста ба ҳолати муайян, коргари муҳоҷир бо фаъолияти бомузд машғул хоҳад шуд, машғул аст, ё машғул будааст;

с) истилоҳи «давлати транзит» ҳар қадом давлатеро ифода менамояд, ки аз тариқи он шахси дахлдор ҳангоми рафтани ба давлати қори қироя ё омадан аз давлати қори қироя ба давлати асли ё давлате, ки одатан истиқомат мекунад, мегузарад.

ҚИСМИ II. Тафовут нагузоштан нисбати ҳуқуқ

Моддаи 7

Давлатҳои иштироккунанда ӯҳдадор мешаванд, ки тибқи санадҳои байналмилалӣ оид ба ҳуқуқи инсон ҳуқуқи ҳамаи коргарони муҳоҷир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро, ки дар қаламрави онҳо ё тахти тобеияти ҳуқуқи онҳо мебошанд ва дар ин Конвенсия пешбинӣ шудаанд, бе ҳеҷ гуна тафовутгузори чӣ нисбат ба чинс, наҷод, ранги пӯст, забон, дин, эътиқод, ақидаи сиёсӣ ё ақидаҳои дигар, баромади миллӣ, этникӣ ё иҷтимоӣ, шаҳрвандӣ, синну сол, вазъи иқтисодӣ, амволӣ, оилавӣ ва табақавӣ ва чӣ ҳар гуна аломати дигар, эътиром намуда, таъмин намоянд.

ҚИСМИ III. Ҳуқуқи инсонии ҳамаи коргарони муҳоҷир ва аъзоёни оилаҳои онҳо

Моддаи 8

1. Коргарони муҳоҷир ва аъзоёни оилаҳои онҳо метавонанд ҳар қадом давлат, аз ҷумла давлати аслии худро тарк намоянд. Ин ҳуқуқ набояд

мавриди ҳеч гуна маҳдудият қарор дода шавад, ба истиснои маҳдудиятҳое, ки қонун бинобар зарурати ҳифзи амнияти миллӣ, тартиботи ҷамъиятӣ, саломатӣ ё ахлоқии ҷомеа (аҳолӣ) ё ҳуқуқу озодиҳои дигарон пешбинӣ менамояд ва бо дигар ҳуқуқҳои дар ин қисми Конвенсия эътирофшуда созгор мебошанд.

2. Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқ доранд, ҳар вақт ба давлати аслии худ ворид шаванд ва дар он ҷо монанд.

Моддаи 9

Ҳуқуқи коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро ба ҳаёт қонун ҳимоя мекунад.

Моддаи 10

Коргари муҳочир ва узви оилаи ӯ набояд мавриди шиканча ё муомила ё чазодиҳии бераҳмонаю ғайриинсонӣ ё таҳқиқунандаи шаъну шарафи онҳо қарор дода шаванд.

Моддаи 11

Коргари муҳочир ва узви оилаи ӯ набояд дар ғулумӣ ва ё ҳолати маҷбурӣ нигоҳ дошта шаванд.

Коргари муҳочир ва узви оилаи ӯ набояд ба кори маҷбурӣ ё хатмӣ ҷалб карда шаванд.

Дар он давлатҳое, ки барои ҷиноят мумкин аст маҳрумқунӣ аз озодӣ бо ҷалб ба корҳои пурмашаққат пешбинӣ карда шавад, банди 2 барои иҷро намудани корҳои пурмашаққат, ки бо ҳукми суди босалоҳият бароварда шудааст, монеа ба шумор намеравад.

Барои мақсадҳои ин модда истилоҳи «кори маҷбурӣ ё хатмӣ» нуқтаҳои зеринро дар бар намегирад:

а) ҳар кадом кор ё хизмати дар банди 3 ҳамин модда номбар нашуда, ки одатан шахси дар маҳбас буда бар асоси қарори қонунии суд, ё шахси шартан аз чунин маҳбас озодшуда, бояд иҷро намояд;

б) ҳар кадом хизмат, ки дар мавридҳои вазъияти ғавқуллода ё офатҳои табиӣ ба ҳаёт ё неқӯаҳволии ба ҷомеа таҳдидкунанда, хатмӣ мебошад;

с) ҳар кадом кор ё хизмате, ки вазифаи оддии шаҳрванд мебошад, агар шаҳрвандони ҳамин давлат низ ба онҳо ҷалб карда шаванд.

Моддаи 12

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба озодии фикр, вичдон ва дин ҳуқуқ доранд. Ин ҳуқуқ аз озодии доштан ё қабул кардани дин ё эътиқоде бо интиҳоби худ ва озодии пайравӣ кардан аз дин ё ақидаи худ чи ба танҳой ва чи дар якҷоягӣ бо дигарон, ба тарзи оммавӣ ё хусусӣ, ибодат намудан, иҷро намудани маросиму таълимоти динӣ ва анъанавӣ иборат аст.

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо набояд мавриди маҷбурқунӣ қарор дода шаванд, ки он боиси маҳдуд кардани онҳо дар доштан ё бо ихтиёри худ қабул кардани дин ё ақидае гардад.

Озодии пайравӣ аз дин ё ақида фақат бо маҳдудиятҳое ҷоиз аст, ки онҳоро қонун муқаррар карда аст ва барои ҳифзи амнияти ҷамъиятӣ, тартибот, саломатӣ ва ахлоқи ҳуқуқи озодиҳои асосии шахсони дигар зарур мебошанд.

Давлатҳои иштироккунандаи ин Конвенсия ӯҳдадор мешаванд, ки озодии волидон ва дар ҳолатҳои зарурӣ парасторҳои қонуниро, ки яке аз онҳо коргари муҳочир аст, барои тарбияи динию ахлоқии фарзандонашон мувофиқи эътиқоди худашон эҳтиром кунанд.

Моддаи 13

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқ доранд бе мамониат нуқтаи назари худро дошта бошанд.

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо барои озодона баён кардани нуқтаи назари худ ҳуқуқ доранд; ин ҳуқуқ озодии ҷустуҷӯ кардан, гирифтани ва паҳн намудани ҳар гуна иттилоот ва ғояро новобаста ба ҳудудҳои давлатӣ, даҳонӣ, хаттӣ, тавассути матбуот ё дар шакли ифодаи бадеӣ, ё ба тарзҳои дигар бо интиҳоби худ, дар бар мегирад.

Истифода бурдан аз ҳуқуқе, ки дар банди 2 ҳамин модда пешбинӣ шудааст, вазифа ва масъулиятҳои махсусро пеш мегузорад. Аз ҳамин сабаб, мумкин аст ин ҳуқуқ дучори баъзе маҳдудиятҳое шавад, ки ҳатман, бояд тавассути қонун муқаррар шуда ва зарурӣ бошанд:

- a) ҷиҳати эҳтиром намудани ҳуқуқ ва обрӯи шахсони дигар;
- b) ҷиҳати ҳифзи амнияти миллии давлатҳои дахлдор, тартиботи ҷамъиятӣ, саломатӣ ё ахлоқи аҳоли;
- c) бо мақсади пешгирии кардани ҳама гуна ташвиқоти ҷанг;
- d) бо мақсади пешгирии кардани ҳама гуна баромадҳо ба манфиати адовати миллӣ, наҷодӣ ё динӣ, ки аз иғвоҳои тафриқаандозӣ, душманӣ ва зӯроварӣ иборат мебошад.

Моддаи 14

Коргари муҳочир ва узви оилаи ӯ набояд мавриди даҳолати худсарона ва ғайриқонунӣ ба ҳаёти шахсӣ ва оилавӣ, сӯиқасди худсаронаву ғайриқонунӣ ба дахлнопазирии манзил, ё мукотибаи маҳрамона, ё шаклҳои дигари алоқаи ӯ, ё сӯиқасдҳои ғайриқонунӣ ба шарафу эътибори ӯ қарор гиранд. Ҳар як коргари муҳочир ва узви оилаи ӯ ба ҳимояи қонун аз чунин даҳолатҳо ё чунин сӯиқасдҳо ҳуқуқ доранд.

Моддаи 15

Коргари муҳочир ва узви оилаи ӯро аз молу мулкӣ фардӣ, ки доранд ё ҳамроҳи шахсони дигар соҳиби он мебошанд, худсарона маҳрум кардан мумкин нест. Дар ҷое, ки тибқи қонунгузории амалкунандаи давлати қори қироя дороиҳои коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ пурра ё қисман мусодира карда мешаванд, шахси дахлдор ба ҷуброни одилона ва муносиб ҳуқуқ дорад.

Моддаи 16

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба озодӣ ва дахлнопазирии шахсӣ ҳуқуқ доранд.

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба ҳимояи самарабахши давлат аз зӯрварӣ, ҷароҳатҳои ҷисмонӣ, таҳдид ва тарсондан чи аз тарафи шахсони мансабдори давлатӣ ва чи аз тарафи шахсони алоҳида, гурӯҳҳо ё муассисаҳо, ҳуқуқ доранд.

Ҳар гуна тафтиши шахсияти коргарони муҳочир ё аъзоёни оилаҳои онҳо аз тарафи шахсони мансабдори мақомоти ҳифзи ҳуқуқ мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи қонун ба амал бароварда мешавад.

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро худсарона танҳо ё якҷоя бо дигарон ба ҳабс гирифтани онҳо дар ҳабс нигоҳ доштан мумкин нест; онҳо набояд бар асосҳои дигар ва ғайри тартиботе, ки қонун муқаррар кардааст, аз озодӣ маҳрум карда шаванд.

Ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки ба ҳабс гирифта мешаванд, дар лаҳзаи ба ҳабс гирифтани онҳо ба қадри имкон бо забоне, ки онҳо мефаҳманд, дар бораи сабабҳои ба ҳабс гирифтани онҳо ва бе таъхир, ба забоне, ки онҳо мефаҳманд, дар бораи ҳама гуна айбдоркунии онҳо, ки нисбат ба онҳо ҳаст, хабар расонида мешавад.

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки бо айби содир кардани ҷиноят мавриди ҳабс ва ё боздошт қарор мегиранд, бе таъхир ба назди судя ё шахси мансабдори дигар, ки аз рӯи қонун ваколати ҳокимияти судиро дошта барои тафтишоти судӣ дар муддати маъқул ё озодкунӣ ҳуқуқ дорад, оварда мешаванд. Нигоҳ доштани онҳо дар маҳбус дар интизории суд қоидаи умумӣ ба шумор намеравад, аммо озодкунии онҳо мумкин аст ба додани қафолати ҳозир шудан ба суд, ҳозир шудан ба таҳқиқоти судӣ дар ҳар қадам марҳилаи дигари он ва дар мавриди зарурат, ҳозир шудан барои иҷрои ҳукм, вобаста карда шавад.

Дар ҳолати ба ҳабс гирифтани онҳо зиндонӣ кардан, ё то суд дар ҳабс нигоҳ дошта шудан ва ё ба ин ё он шакл боздошт шудани коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ:

а) ба муассисаҳои консулӣ ё дипломатии давлати аслии ӯ ё давлате, ки аз манфиатҳои ин давлат намояндагӣ мекунад, агар ӯ дар ин ҳусус хоҳиш кунад, фавран хабари ба ҳабс гирифтани онҳо боздошт шудан ва сабабҳои онҳо, расонида мешавад;

б) шахси дахлдор ҳуқуқ дорад, ки ба муассисаҳои номбурда тамос гирад. Ҳар қадам хабари шахсони дахлдор, ки ба муассисаҳои номбурда фиристода мешавад, фавран ба маълумоташон расонида мешавад ва боздоштшудагон низ ҳуқуқ доранд, ки хабари аз муассисаҳои номбурда фиристодашударо бетаъхир гиранд;

с) ба шахси дахлдор дар бораи ин ҳуқуқ ва ҳуқуқҳои он, ки аз ҳар қадам шартномаҳои дахлдор бармеоянд, агар онҳо дар муносибати байни давлатҳои дахлдор қобили татбиқ бошанд, дар ҳусуси мукотиба кардан ва мулоқот кардан бо намояндагони муассисаҳои номбурда ва шартнома бастан бо онҳо доир ба намояндагӣ кардан аз ҳуқуқҳои шахси дахлдор фавран хабар дода мешавад.

8. Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки ба сабаби ба ҳабс гирифта шудан ё боздошт шудан аз озодӣ маҳрум шудаанд, ҳуқуқ доранд, ки дар суд парванда оғоз кунанд, то ки ин суд тавонад бетаъхир дар бораи қонунӣ будани боздошти онҳо қарор барорад ва агар боздошт ғайриқонунӣ бошад, дар хусуси озод карда шудани онҳо дастур диҳад. Дар мавриди иштироки онҳо дар чунин таҳқиқот онҳо аз хизмати тарҷумони шифоҳӣ (дахонӣ) дар ҳолати зарурат бепул истифода мебаранд, агар онҳо забони истифодашавандаро нафаҳманд ё бо он гап зада натавонанд.

9. Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки аз ҳабс ва боздошти ғайриқонунӣ ҷабр дидаанд, барои ҷаброни он ҳуқуқе доранд, ки бо мучозоти ҳуқуқӣ тақвият дода мешавад.

Моддаи 17

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки аз озодӣ маҳрум карда шудаанд, ба муомилаи башардӯстона ва эҳтироми шараф, ки мансуб ба шахсияти инсонӣ ва хоси мардуми маданӣ мебошад, ҳуқуқ доранд.

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки айбдор карда мешаванд, ғайр аз ҳолатҳои истисноӣ, аз шахси маҳкумшуда ҷудо карда шуда ба онҳо режими алоҳидаи мувофиқ бо мақоми шахсони маҳкумнашуда дода мешавад. Айбдоршавандагони ноболиғ аз болиғон ҷудо карда шуда ва парвандаи онҳо дар кӯтоҳтарин мӯҳлат таҳқиқ карда мешавад.

Коргари муҳочир ва узви оилаи ӯ, ки дар давлати транзит ё дар давлати қори қироя барои вайрон кардани муқаррарот дар бораи муҳочират боздошт шудааст, ба қадре ки амалан имкон дорад, аз шахсони маҳкумшуда, ё шахсони дар интизории суд дар ҳабс нигоҳдошташаванда, ҷудо нигоҳ дошта мешавад.

Дар ҳар кадом давраи мувофиқи ҳукми баровардаи суд дар зиндон будан, мақсади асосии муомила бо коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ аз нав тарбия кардан ва аз ҷиҳати иҷтимоӣ офият кардани ӯ мебошад. Ҷинояткорони хурдсол аз қалонсолон ҷудо карда шуда барои онҳо муомилаи муносиб ба синну сол ва мақоми ҳуқуқиашон фароҳам оварда мешавад.

Дар вақти боздошт шудан ё зиндонӣ будан коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо аз ҳуқуқи якхела бо шахрвандони ин давлат барои дидорбинӣ бо аъзоёни оилаҳои худ истифода мебаранд.

Дар ҳар кадом ҳолат, вақте ки коргари муҳочир аз озодӣ маҳрум мешавад, мақомоти салоҳиятдори давлати дахлдор мушкilotеро, ки мумкин аст аъзоёни оилаи ӯ, аз ҷумла ҳамсар ва кӯдакони хурдсол бо онҳо рӯ ба рӯ шаванд, ба эътибор мегиранд.

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, агар мувофиқи қонуни дар давлати қори қироя ё давлати транзит амалкунанда гирифтори ягон шакли боздошт ё зиндон шуда бошанд, онҳо аз ҳуди ҳамон ҳуқуқҳои истифода мебаранд, ки шахрвандони ин давлатҳо дар вазъияти ба он монанд доранд.

Агар коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ бо мақсади муайян кардани вайронкунии ин ё он муқаррароти оид ба муҳочират боздошта шавад, дар ин ҳол ҳеҷ гуна харочоти ба ин амал алоқамандро ба ӯҳда надорад.

Моддаи 18

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба баробарӣ бо шахрвандони давлати дахлдор дар судҳо ва судҳои ҳарбӣ ҳуқуқ доранд. Ҳангоми муайян намудани ҳар гуна айбдоркуниҳои ҷиноятӣ нисбат ба онҳо ё ҳуқуқи вазифаҳои онҳо дар рафти муурофияи судӣ, онҳо барои муҳокимаи одилона ва дар ҳузури умум, ки аз тарафи суди босалоҳият, мустақил ва беғарази тибқи қонун таъсисдодашуда сурат мегирад, ҳуқуқ доранд.

2. Нисбат ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки ба содир кардани ҷиноят айбдор карда мешаванд, фарзияи беайб будан татбиқ карда мешавад, то замоне ки мувофиқи қонун айбдор буданашон исбот нагардад.

3. Ҳангоми ба онҳо пешниҳод кардани ҳама гуна айбдоркунии ҷиноятӣ, коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба кафолатҳои зерини ҳадди аққал ҳуқуқ доранд:

а) фавран ба таври муфассал маълумот гирифтани ба забоне, ки онҳо мефаҳманд, дар бораи хусусият ва асосҳои айбдоркуниҳои ба онҳо пешниҳодгарданда;

б) вақт ва имкониятҳои кофӣ доштан барои омода кардани ҳимояи худ ва мулоқот бо адвокате, ки худ онҳо интихоб мекунанд;

с) бе таъхири беузр суд карда шудан;

д) дар ҳузури худашон барпо гардидани суд ва худро шахсан ё ба воситаи адвокате, ки худ онҳо интихоб мекунанд, ҳимоя кардан; маълумот гирифтани дар бораи ин ҳуқуқ, агар онҳо адвокат надошта бошанд ва дар ҳар ҳолат истифода бурдан аз хидмати адвокате, ки онҳо таъин намудаанд, вақте ки манфиатҳои адолати судӣ онро талаб мекунанд ва беподош дар ҳар яке аз ин ҳолатҳо, вақте ки онҳо барои пардохти чунин хизматҳо маблағи кофӣ надошта бошанд;

е) шохидони зидди онҳо шохидӣ додари пурсучӯ карда ё ҳуқуқ доштан барои ин, ки он шохидон пурсида шаванд ва ҳуқуқ доштан барои даъват кардани пурсучӯ кардани шохидон бо ҳамаи шароите, ки барои шохидони зидди онҳо шохидидиҳанда мавҷуданд;

ф) истифода бурдан аз ёрдами бепули тарҷумон, агар онҳо забонеро, ки дар суд ба кор меравад, нафаҳманд ё бо он забон гап назананд;

қ) барои шохидӣ додан муқобили худ ё эътироф кардани гуноҳи худ маҷбур накардан.

4. Нисбат ба ноболиғон муурофия бояд тарзе сурат гирад, ки синну соли онҳо ва мувофиқи матлаб будани мусоидат барои тарбия, ба эътибор гирифта шавад.

5. Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки барои ягон ҷиноят маҳкум шудаанд, ҳуқуқ доранд, ки маҳкумкунӣ ва ҳукми онҳо аз тарафи мақомоти болоии судӣ мувофиқи қонун аз нав баррасӣ гардад.

6. Агар коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ бо қарори ниҳой барои содир кардани ҷиноят маҳкум шуда бошад ва агар ҳукми барои ӯ бароварда бар асоси он, ки кадом як ҳолати нав ё нав ошкоршуда мавҷуд будани хатои

судиро бе шакку шубҳа исбот менамояд, баъдтар бекор карда шуда бошад ё авф карда шуда бошад, он гоҳ шахсе, ки дар натиҷаи чунин маҳкумкунӣ ҷазо дидааст, мувофиқи қонун ҷубронпулӣ мегирад, агар исбот карда нашавад, ки ҳолати номаълуми мазкур фақат ё қисман бо айби шахси дахлдор сари вақт ошкор карда нашудааст.

7. Корғари муҳочир ё узви оилаи ӯро дубора суд кардан ё ҷазо додан барои ҷинояте, ки ӯ мувофиқи қонун ва ҳуқуқи ҷиноятиву муурофиавии давлати дахлдор ба тарзи ниҳой маҳкум ё сафед карда шуда буд, мумкин нест.

Моддаи 19

1. Корғари муҳочир ё узви оилаи ӯро дар натиҷаи ягон амал ё бефаъолиятӣ, ки мувофиқи қонунгузориҳои дар лаҳзаи содир кардан амалкунандаи дохилидавлатӣ ё ҳуқуқи байналмилалӣ ҷиноят ҳисоб карда нашавад, ба содир кардани ҷиноят айбдор доништан мумкин нест; ҳамчунин ҷазои вазнинтар аз он, ки дар лаҳзаи содиркунии он татбиқ карданаш воҷиб буд, таъин кардан мумкин нест. Агар баъди содир кардани қонуншиканӣ ҷазои нисбатан сабуктарро қонун муқаррар намояд, он гоҳ амали ин қонун ба ӯ қобили татбиқ мешавад.

2. Ҳангоми баровардани ҳукм барои қонуншикание, ки корғари муҳочир ё узви оилаи ӯ содир кардааст, мулоҳизаҳои башардӯстонаи марбут ба мақоми корғарони муҳочир, аз ҷумла ҳуқуқи истиқомат кардан ё кор ёфтани, бояд ба эътибор гирифта шаванд.

Моддаи 20

1. Корғари муҳочир ё узви оилаи ӯ фақат бар асоси он, ки ягон ӯҳдадориро аз рӯи қарордод иҷро накардааст, набояд ба ҳабс гирифта шавад.

2. Корғари муҳочир ё узви оилаи ӯро фақат бар асоси он, ки ӯҳдадориҳои аз шартномаи меҳнатӣ барояндаро иҷро накардааст, аз иҷозатномаи истиқомат гирифтани, кор ёфтани маҳрум сохтани, ё хориҷ кардани, мумкин нест, агар иҷрои чунин ӯҳдадорӣ яке аз шартҳои гирифтани чунин иҷозатнома набошад.

Моддаи 21

Ҳеҷ кас ғайр аз шахси мансабдори давлатӣ, ки қонун ба ӯ салоҳиятҳои дахлдор додааст, наметавонад аз рӯи қонун ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи шахсият, ҳуҷҷатҳои иҷозатдиҳандаи ворид шудани ё иқомат кардани, истиқомат кардани ё сокин шудани дар қаламрави миллӣ, ё иҷозатномаи корро мусодира намояд, нобуд созад, ё кӯшиши нобуд кардани намояд. Ҳеҷ гуна мусодираи иҷозатдодашудаи чунин ҳуҷҷатҳо бе додани баённомаи муфассал набояд ба амал бароварда шавад. Ба ҳеҷ вачҳ ба нобуд кардани шиноснома ё ҳуҷҷати ба он монанди корғари муҳочир ё узви оилаи ӯ, роҳ додан намешавад.

Моддаи 22

1. Ба корғарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо тадбирҳои хориҷкунии дастҷамъона татбиқ карда намешавад. Ҳар як ҳолати хориҷ кардани ба тартиби ҷудогона баррасӣ ва ҳаллу фасл карда мешавад.

2. Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо аз қаламрави Давлати иштироккунанда фақат бо мақсади ба иҷро расонидани қароре, ки мақоми салоҳиятдор мувофиқи қонун қабул кардааст, мумкин аст хориҷ карда шаванд.

3. Чунин қарор ба маълумоти онҳо ба забоне, ки онҳо мефаҳманд, расонида мешавад. Дар он мавридҳое, ки ин хусусияти ҳатмӣ надошта бошад, бо хоҳиши онҳо қарор ба маълумоти онҳо дар шакли хаттӣ расонида мешавад ва дар ҳолате ки шароити истисноии марбут ба манфиатҳои амнияти давлатӣ вучуд надошта бошад, сабабҳои қабул карда шудани чунин қарор низ хабар дода мешаванд. Шахсони манфиатдор то баровардан ё ақалан ҳангоми баровардани қарор, аз ин ҳуқуқҳо огоҳ карда мешаванд.

4. Ба истисноӣ ҳолатҳое ки қарори ниҳоиро мақомоти судӣ мебароранд, шахсони манфиатдор ҳуқуқ доранд далелҳоро муқобили хориҷ карда шуданашон пешниҳод кунанд ва аз нав дида баромадани парвандаашонро аз тарафи мақоми салоҳиятдор талаб намоянд, агар манфиатҳои олии амнияти давлатӣ ғайри онро тақозо накунанд. То чунин аз нав дида баромадан, шахсони манфиатдор ҳуқуқ доранд дар бораи боздошта шудани қарор дар хусуси хориҷкунӣ, илтимоснома пешниҳод кунанд.

5. Агар қарори ба иҷро расонидашуда дар хусуси хориҷ кардан, баъдтар бекор карда шавад, шахсони манфиатдор ҳуқуқ доранд дар бораи ҷуброн кардан тибқи қонун, илтимоснома пешниҳод намоянд ва истифодаи қарори пештар қабулшуда бо мақсади монеа сохтан барои такроран ба ҳамин давлат ворид шудани онҳо мумкин нест.

6. Дар ҳолати хориҷ карда шудан ба шахсони дахлдор пеш аз баромадан ё баъди баромадан имконияти муносиб барои ҳаллу фасл кардани ҳар гуна даъвоҳои марбут ба музди кор ё дигар маблағҳое, ки бояд ба онҳо пардохта шаванд ва низ ҳар қадам ӯҳдадорихои ба иҷро нарасида, дода мешавад.

7. Бе зиён расондан ба иҷрои қарор дар хусуси хориҷ кардан, коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ, ки ин қарор нисбати вай татбиқ меёбад, метавонад барои ворид шудан ба давлати дигар, ғайри давлати аслиаш иҷозат пурсад.

8. Дар ҳолати хориҷ карда шудани коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ хароҷоти марбут ба хориҷ карданро ба дӯши худ намегирад. Ба шахси дахлдор мумкин аст талабе пешниҳод гардад, ки хароҷоти сафари худро пардозад.

9. Худи хориҷ кардан аз давлати кори кироя ба ҳуқуқҳои коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ, ки мувофиқи қонунҳои ин давлат ба даст оварда шудаанд, аз ҷумла ҳуқуқи гирифтани музди кор ва маблағҳое, ки бояд ба ӯ пардохта шаванд, зиёне намерасонад.

Моддаи 23

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳангоме ки ҳуқуқҳои дар ин Конвенсия эътирофшуда вайрон карда мешаванд, ҳуқуқ доранд, ки аз тарафи муассисаҳои консулӣ ё дипломатии давлати аслии худ ё давлате, ки манфиатҳои ин давлатро намояндагӣ мекунад, Ҳимоя ва кӯмак гиранд. Аз

чумла, дар ҳолати хориҷ карда шудан шахси дахлдор фавран дар бораи ин ҳуқуқ хабардор карда мешавад ва мақомоти ҳокимияти давлати хориҷкунанда барои ба амал баровардани ин ҳуқуқ мусоидат менамояд.

Моддаи 24

Ҳар кадом коргари муҳочир ва ҳар кадом узви оилаи коргари муҳочир дар ҳама ҷо ҳуқуқ доранд, ки субъекти ҳуқуқӣ будани онҳо эътироф карда шавад.

Моддаи 25

1. Коргарони муҳочир аз муомилаи на камтар мусоидаткунандае истифода мебаранд, ки нисбат ба шахрвандони давлати кори кироя дар масъалаҳои подошдиҳӣ ва:

а) дигар шароити кор, яъне: вақти изофакорӣ, вақти корӣ, истироҳати ҳарҳафтаина, рухсатиҳои бопул, бехатарӣ, нигоҳдории тандурустӣ, қатъи муносибатҳои байниҳамдигарии корӣ ва ҳама гуна шароити кории дигар, ки мувофиқи қонунҳои миллӣ ва амалия ин мафҳум татбиқ меёбад;

б) шароити дигари шуғл, яъне: ҳадди аққали синни шуғл, маҳдудияти кори хонагӣ ва дигар ҳар кадом масъалаҳое, ки мувофиқи қонунҳои миллӣ ва амалия шароити шуғл ба ҳисоб мераванд, татбиқ меёбанд.

2. Амал кардан бар хилофи принсипи муносибати баробар, ки дар банди 1 ҳамин модда зикр ёфтааст, аз чумла дар қарордодҳои кирояи хусусӣ, ғайриқонунӣ мебошад.

3. Давлатҳои иштироккунанда барои таъмини он, ки коргари муҳочир ҳеҷ як ҳуқуқеро, ки аз ин принсип бармеояд, ба сабаби ягон номувофиқатӣ дар мақоми иқомат ё шуғли онҳо рӯй медиҳад, аз даст надихад, тамоми чорабиниҳои лозимиро меандешанд. Аз чумла, корфармоён аз ягон ӯҳдадорӣ ҳуқуқӣ ё қарордодӣ озод карда намешаванд ва ӯҳдадориҳои онҳо ба ҳеҷ вазҳ бинобар чунин номувофиқатӣ маҳдуд нахоҳанд шуд.

Моддаи 26

Давлатҳои иштироккунанда ҳуқуқҳои зерини коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро эътироф мекунанд:

а) иштирок кардан дар маҷлисҳо ва чорабиниҳои иттифоқҳои касаба ва ҳар гуна иттиҳодияҳои дигар, ки мувофиқи қонун бо мақсади ҳимояи манфиатҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва ғайра ва бо итоат кардан танҳо ба қоидаҳои ташкилоти дахлдор, таъсис дода шудаанд;

б) озодона дохил шудан ба ҳар кадом иттифоқҳои касаба ва ҳар кадом иттиҳодияҳои дар боло номбаршуда, бо итоат кардан танҳо ба қоидаҳои ташкилоти дахлдор;

с) мурочиат кардан барои ёрӣ ва дастгирӣ ба ҳар кадом иттифоқи касаба ва ҳар кадом иттиҳодияи дар боло номбаршуда.

2. Барои татбиқи ин ҳуқуқҳо ҳеҷ гуна маҳдудият гузоштан мумкин нест, ба ғайр аз маҳдудиятҳое, ки қонун пешбинӣ намуда ва дар ҷомеаи демократӣ

барои таъмини манфиатҳои амнияти миллӣ, тартиботи ҷамъиятӣ ё ҳимояи ҳуқуқи озодиҳои шахсони дигар зарур мебошанд.

Моддаи 27

Он чи ки марбут ба таъмини иҷтимоӣ аст, коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо дар давлати қори қироя аз ҳуқуқҳои баробар бо шахрвандони он давлат ба дараҷае, ки онҳо иҷрои талаботи дар қонунгузори амалқунандаи ин давлат пешбинишуда ва шартномаҳои дуҷониба ё бисёрҷонибаи мавриди амалро таъмин месозанд, истифода мебаранд. Мақомоти салоҳиятдори давлати асли ва давлати қори қироя ҳар вақт метавонанд тартиботи заруриро барои муайян намудани шароитҳои татбиқи ин меъёр муқаррар созанд.

2. Дар мавридҳои, ки қонунгузори амалқунанда барои коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқи ёрии моддиро пешбинӣ нақунанд, давлатҳои дахлдор имконияти ба шахсони манфиатдор ҷуброн қардани маблағҳои супурдаи онҳо, ки дар робита бо ин ёрии моддӣ анҷом дода шудааст, бар асоси баробарии муносибат бо шахрвандони давлати дахлдор, баррасӣ меқунанд.

Моддаи 28

Қоргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо барои гирифтани ҳар гуна ёрии тиббӣ, ки барои ҳифзи ҳаёт ё пешгирии зиёни ҷуброннопазирӣ ба саломатии онҳо таҳдидқунанда бениҳоят зарур аст, бар асоси баробарӣ бо шахрвандони давлати дахлдор, ҳуқуқ доранд. Ба онҳо расондани чунин ёрии тиббии таъҷилиро бинобар ягон тағйироте, ки марбут ба иқомат ё шуғли онҳо мебошад, рад қардан мумкин нест.

Моддаи 29

Ҳар қадом қӯдаки қорғари муҳочир барои ном гирифтани, сабти таваллуд ва шахрванд шудан ҳуқуқ дорад.

Моддаи 30

Ҳар қадом қӯдаки қорғари муҳочир ҳуқуқи асосӣ ба таълимиро бар асоси муносибати баробар бо шахрвандони давлати дахлдор дорад. Ба муассисаҳои томактабии таълимии давлатӣ ё мактабҳои рафтавро иҷозат нақодан ё маҳдуд қардан ба сабаби мавҷуд набудани мақоми собитӣ марбут ба иқомат ё шуғли ҳар қадоме аз волидон, ё ба сабаби набудани мақоми собитӣ марбут ба иқомати чунин қӯдак дар давлати қори қироя, мумкин нест.

Моддаи 31

Давлатҳои иштирокқунанда эҳтироми хусусиятҳои фарҳангии қоргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро таъмин сохта ва барои робитаҳои фарҳангиро бо давлати аслиашон ҳифз нақудан монёе намешаванд.

Давлатҳои иштирокқунанда метавонанд бо мақсадҳои қӯмак расондан ва мусоидат нақудан ба қӯшишҳои дар ин самт тадбирҳои лозимиро андешанд.

Моддаи 32

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо бо анҷом ёфтани иқоматашон дар давлати кори кироя ҳуқуқ доранд, ки маблағҳову пасандозҳои худро мувофиқи қонунгузори давлати дахлдор интиқол диҳанд ва молу ашёи шахсии худро берун баранд.

Моддаи 33

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқ доранд, ки аз давлати асли, давлати кори кироя ё давлати транзит вобаста ба шароит, маълумоти марбут ба:

а) ҳуқуқҳояшон, ки аз ин Конвенсия бармеояд;

б) шароитҳои иқомат, ҳуқуқу вазифаҳои онҳо тибқи қонун ва амалияи ҷорӣ дар давлатҳои дахлдор ва инчунин дигар масъалаҳое, ки имкони риояи тартиботи расмӣ маъмурӣ ва ғайраро дар ин давлат барояшон фароҳам меорад, ба даст оваранд.

2. Давлатҳои иштироккунанда тамоми тадбирҳое, ки онҳо мувофиқи мақсад медонанд, меандешанд, то маълумоти номбурда паҳн карда шавад ё пешниҳоди он ба корфармоён, иттифокҳои касаба ё мақомоту муассисаҳои дигари дахлдор, таъмин карда шавад. Дар мавриди зарурӣ онҳо бо дигар давлатҳои манфиатдор ҳамкориҳо анҷом медиҳанд.

3. Чунин маълумоти комилан мувофиқ ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо бо хоҳиши онҳо бепул ва ба қадри имкон бо забоне, ки онҳо фаҳмида метавонанд, пешниҳод мегардад.

Моддаи 34

Ҳеҷ чиз дар ин қисми Конвенсия коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро аз ҳатман риоя намудани қонунҳо ва қоидаҳои ҳар кадом давлати транзит ва давлати кори кироя, ё аз вазифаи эҳтиром намудани хусусиятҳои фарҳангии сокинони чунин давлатҳо, озод намесозад.

Моддаи 35

Ҳеҷ чиз дар ин қисми Конвенсия набояд чун дарназардорандаи муқаррарсозии мақоми доимӣ барои коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки ҳуҷҷат ё мақоми доимӣ надоранд, ё ягон ҳуқуқе барои гирифтани чунин мақоми доимӣ, тафсир карда шавад. Ҳамчунин набояд барои иҷрои тадбирҳое, ки ба фароҳам овардани шароити муносиб ва одилонаи муҳочирати байналмилалӣ тибқи муқаррароти қисми VI ҳамин Конвенсия нигаронида шудаанд, монеъ гардад.

ҚИСМИ IV

Дигар ҳуқуқҳои коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки дорои ҳуҷҷат ё мақоми доимӣ мебошанд

Моддаи 36

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки дорои ҳуҷҷат ё мақоми доимӣ дар давлати кори кироя мебошанд, ба ғайр аз ҳуқуқҳои, ки дар қисми III муқаррар шудаанд, ҳуқуқҳои истифода мебаранд, ки дар ин қисми Конвенсия муқаррар мегарданд.

Моддаи 37

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқ доранд аз тарафи давлати аслии ё давлати кори кироя вобаста ба ҳолати муайян, ҳанӯз то сафар кардан ё аз ҳама дертар ҳангоми ворид шудан ба давлати кори кироя дар бораи тамоми шароитҳои иҷозати онҳо ва аз ҷумла дар бораи тамоми шароитҳои иқомат ва фаъолияти бомузд, ки онҳо метавонанд машғул шаванд, инчунин доир ба талаботе, ки онҳо дар давлати кори кироя бояд риоя кунанд ва мақомоте, ки онҳо бо мақсади ягон дигаргунӣ дар ин шароитҳо бояд мурочиат кунанд, пурра огоҳ карда шаванд.

Моддаи 38

Давлатҳои кори кироя тамоми кӯшишро ба харҷ медиҳанд, то ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо иҷозат диҳанд, ки бе зиёни барои иҷозатномаи иқомат ё иҷозатномаи кор, вобаста ба мавриди муайян, муваққатан ғойб бошанд. Дар ин ҳолат давлатҳои кори кироя эҳтиёҷоти махсус ва ўҳдадорихои коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро ба хусус дар давлатҳои аслии, ба эътибор мегиранд.

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқ доранд, ки дар бораи шароитҳои дода шудани чунин иҷозатнома барои муваққатан ғойб будан, маълумоти пурра дошта бошанд.

Моддаи 39

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо аз ҳуқуқҳои озодона ҳаракат кардан дар қаламрави давлати кори кироя ва интиҳоби озодонаи ҷои истиқомат дар он, истифода мебаранд.

Он чи дар банди 1 ҳамин модда зикр ёфтааст, мавриди ҳеҷ гуна маҳдудкунӣ қарор намегирад, ба ғайр аз маҳдудиятҳои, ки қонун пешбинӣ карда барои ҳифзи амнияти миллӣ, тартиботи ҷамъиятӣ, саломатӣ ё ахлоқи аҳолии ё ҳуқуқи озодиҳои шахсонӣ дигар заруранд ва бо ҳуқуқҳои дигари дар ин Конвенсия эътирофшуда, созгор мебошанд.

Моддаи 40

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқ доранд, ки дар давлатҳои кори кироя бо мақсади таъмин намудан ва ҳимоя кардани манфиатҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва ғайра иттиҳодияҳо ва иттифокҳои касаба таъсис диҳанд.

Истифода аз ин ҳуқуқ мавриди ҳеҷ гуна маҳдудият қарор намегирад, ғайр аз маҳдудиятҳои, ки дар қонун пешбинӣ шуда ва дар ҷомеаи демократӣ барои

манфиатҳои амнияти миллӣ, тартиботи ҷамъиятӣ ва ҳимояи ҳуқуқи озодиҳои шахсонӣ дигар зарур мебошанд.

Моддаи 41

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқ доранд, ки дар ҳаёти ҷамъиятии давлати иқоматашон иштирок намоянд, мувофиқи қонунгузориҳои ин давлат дар ин давлат интиҳоб кунанд ва интиҳоб шаванд.

Давлатҳое, ки ба ин дахл доранд, ба андозаи зарурат ва мувофиқи қонунгузориҳои худ барои ба амал баровардани ин ҳуқуқ мусоидат мекунанд.

Моддаи 42

1. Давлатҳои иштироккунанда масъалаҳои созмон додани тартибот ё муассисаҳоеро, ки тавассути онҳо чи дар давлати аслии ва чи дар давлати қори қироя мумкин гардад, ки эҳтиётот, орзуву омол ва вазифаҳои коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба эътибор гирифта шавад, баррасӣ намуда, дар мавридҳои зарурӣ имкониятеро, ки коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо дар ин муассисаҳо намояндагонӣ озода интиҳобнамудаи худро дошта бошанд, пешбинӣ мекунанд.

2. Давлатҳои қори қироя мувофиқи қонунгузориҳои худ ба он мусоидат менамоянд, ки хангоми қабули қарорҳо дар хусуси зиндагӣ ва идоракунии ҷамъиятҳои маҳаллӣ бо коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо машварат карда шавад ё ки онҳо дар қабули чунин қарорҳо иштирок намоянд.

3. Коргарони муҳочир мумкин аст аз ҳуқуқҳои сиёсӣ дар давлати қори қироя истифода баранд, агар ин давлат дар ба амал баровардани соҳибхотирӣ худ ба онҳо чунин ҳуқуқҳоро диҳанд.

Моддаи 43

1. Коргарони муҳочир бо шахрвандони давлати қори қироя аз низоми баробар истифода мебаранд, дар иртибот бо:

а) дастрасӣ ба муассисаҳои таълимӣ ва хизматҳои мувофиқи шароитҳои қабул ва қоидаҳои дигар, ки дар нисбати муассиса ва хизматҳои дахлдор амал мекунанд;

б) дастрасӣ ба ҳадамоти раҳнамоии касбӣ ва кортаъминкунӣ;

с) дастрасӣ ба муассисаҳои тайёрии касбӣ ва бозомӯзӣ;

д) таъмин бо манзил, аз ҷумла манзиле, ки аз рӯи барномаҳои таъмини иҷтимоӣ ва ҳимоя аз истисмор тавассути пардохти иҷорапулӣ барои манзил, пешниҳод мегардад;

е) дастрасӣ ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва тиббӣ ба шартӣ риоя намудани талаботе, ки барои иштирок дар барномаҳои дахлдор, пешниҳод карда мешавад;

ф) дастрасӣ ба кооператив ва муассисаҳои худидора, ки тағйири мақоми онҳоро ҳамчун муҳочир дар назар надорад ва ба шартӣ риоя кардани муқаррарот ва қоидаҳои кооперативҳо ва муассисаҳои дахлдор;

г) дастрасӣ ба ҳаёти фарҳангӣ ва иштирок кардан дар он.

2. Давлатҳои иштироккунанда барои таъмини баробарии ҳақиқии вазъ шароит фароҳам меоваранд, то ки коргарони муҳочир аз ҳуқуқҳои, ки дар банди 1 ҳамин модда зикр ёфтаанд, дар ҳама ҳолатҳо, вақте ки шароити аз тарафи давлати қори қироя муқарраргардидаи иқомати онҳо ба талаботи лозим ҷавобгӯ бошад, истифода бурда тавонанд.

3. Давлатҳои қори қироя ба корфармои коргарони муҳочир дар қори фароҳам овардани шароити манзилӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ барои онҳо монет намегарданд. Дар асоси моддаи 70 ин Конвенсия давлати қори қироя метавонад фароҳам овардани чунин шароитро ба талаботе вобаста созад, ки онҳо одатан дар ин давлат истифода бурда мешаванд.

Моддаи 44

1. Давлатҳои иштироккунанда бо эътирофи он, ки оила ҷузъи табиӣ ва асосии ҷамъият буда, барои ҳимоя гардидан аз тарафи ҷамъият ва давлат ҳуқуқ дорад, барои таъмини ҳимояи ягонагии оилаи коргарони муҳочир тадбирҳои лозимиро меандешанд.

2. Бо мақсади мусоидат кардан ба пайвастании коргарони муҳочир бо ҳамсаронашон ё шахсоне, ки бо коргари муҳочир дар муносибатҳои мебошанд, ки тибқи ҳуқуқи татбиқбанд мумкин аст ба никоҳ баробар доништа шаванд, инчунин бо фарзандони ноболиғашон, ки никоҳ надоранд, Давлатҳои иштироккунанда тадбирҳои ба амал мебароранд, ки онҳо зарур мешуморанд ва ба доираи салоҳияташон дохил мешаванд.

3. Давлатҳои қори қироя бо мулоҳизаи башардӯстона масъалаи низоми баробар фароҳам оварданро ба дигар аъзои оилаҳои коргарони муҳочир тибқи муқаррароти банди 2 ҳамин модда, ба тариқи мусбӣ баррасӣ мекунанд.

Моддаи 45

Аъзои оилаҳои коргарони муҳочир дар давлати қори қироя аз низоми баробар бо шахравандони ин давлат истифода мебаранд, дар иртибот бо:

а) дастрасӣ ба муассисаҳои таълимӣ ва хизматҳои мувофиқи шароитҳои қабул ва қоидаҳои дигар, ки дар нисбати муассисаҳо ва хизматҳои дахлдор амал мекунанд;

б) дастрасӣ ба муассиса ва идораҳои тайёри ва роҳнамоии касбӣ ба шартӣ ба иҷро расондани талаботи иштирок;

с) дастрасӣ ба хизматрасонии иҷтимоӣ ва тиббӣ ба шартӣ риоя намудани талаботе, ки нисбат ба иштирок дар барномаҳои дахлдор пеш гузошта мешаванд;

д) дастрасӣ ба ҳаёти фарҳангӣ ва иштирок кардан дар он.

Давлатҳои қори қироя дар ҳоле, ки бамаврид доништа шаванд, дар ҳамкорӣ бо давлати аслии сиёсатеро пеш мебаранд, ки ба ҷалб кардани фарзандони коргарони муҳочир дар низоми таълими мактабии маҳаллӣ махсусан таълими забони маҳаллӣ, ба онҳо нигаронида шудааст.

Давлатҳои қори қироя кӯшиш мекунанд, ки барои ба фарзандони коргарони муҳочир таълим додани забони модариашон ва ошно кардани

онҳо бо фарҳанги аслии мусоидат намоянд, давлатҳои аслии бошад дар ин бобат вақте ки зарурат пеш ояд, ҳамкорӣ мекунанд.

Давлатҳои кори кироя метавонанд барномаҳои махсуси таълимиро ба забони модарии фарзандони коргарони муҳочир ва дар мавриди зарурат ҳамкорӣ бо давлати аслии ташкил диҳанд.

Моддаи 46

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо бо назардошти қонунгузори амалкунандаи давлати дахлдор, инчунин шартномаҳои байналмилалӣ, ки ба ҳамин масъала вобастаанд ва ўҳдадорӣҳои давлатҳои дахлдор, ки аз иштирок дар иттиҳодияҳои гумрукӣ бармеояд, барои амволи шахсӣ, анҷому асбоби таъиноти маишӣ дошта, инчунин ашъе, ки барои анҷом додани фаъолияти бомузд заруранд ва барои он ба давлати кори кироя иҷозат дода мешавад, аз бочу хирочи вурӯд ва хуруҷ озод карда мешаванд:

- a) ҳангоми баромадан аз давлати аслии ӯ давлате, ки одатан истиқомат мекунанд;
- b) ҳангоми бори аввал иҷозат гирифтани ба давлати кори кироя;
- c) ҳангоми тамоман баромадан аз давлати кори кироя;
- d) ҳангоми тамоман бозгаштани ба давлати аслии ӯ давлате, ки одатан истиқомат мекунанд.

Моддаи 47

Коргарони муҳочир ҳуқуқ доранд, ки маблағҳои бадастоварда ва пасандозҳои худро аз ҷумла маблағҳои, ки барои нигоҳ доштани оилаи онҳо заруранд, аз давлати кори кироя ба давлати аслии ӯ ҳар қадом давлати дигар таҳвил диҳанд. Чунин таҳвилҳо бояд мувофиқи тартиботи муқаррарнамудаи қонунгузори амалкунандаи давлати дахлдор ва тибқи созишномаҳои байналмилалӣ амалкунанда, ба амал бароварда шаванд.

Давлатҳои дахлдор тадбирҳои лозимро барои осон намудани чунин таҳвилҳо меандешанд.

Моддаи 48

1. Бе зиён расондан ба созишномаҳои амалкунанда дар бораи баргараф кардани андозбандии такрорӣ, коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо нисбати музди кор дар давлати кори кироя:

- a) бо ҳар гуна андоз ӯ бочу хироче, ки аз андоз, бочу хирочи барои шаҳрвандони худӣ дар ҳолатҳои мушобех муқарраршуда зиёдтар ӯ вазнинтар бошад, андозбандӣ намешаванд;
- b) барои сабуки додан ӯ озод кардан аз ҳар гуна андоз ва ба имтиёзҳои пардохти андозӣ, ки ба шаҳрвандон дар ҳолатҳои мушобех, аз ҷумла имтиёзҳои пардохти андозӣ ба ҳурандагони оилаҳои онҳо дода мешавад, ҳуқуқ доранд.

2. Давлатҳои иштироккунанда иҷрои тадбирҳои лозимро барои бартараф намудани андозбандии такрорӣ аз музди кор ва пасандозҳои коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, таъмин месозанд.

Моддаи 49

Агар дар қонунгузориҳои миллии иҷозати алоҳида барои зиндагӣ ва барои кори кироӣ пешбинӣ шуда бошад, давлатҳои кори кироӣ ба коргарони муҳочир иҷозати зиндагӣ қарданро ҳадди ақал барои даврае, ки баробари мӯҳлати иҷозатномаи машғул шудан ба кори бомузд бошад, медиҳанд.

Коргарони муҳочире, ки дар давлати кори кироӣ ба онҳо озодона интиҳоб қардани навъи фаъолияти бомузд иҷозат дода мешавад, танҳо ба сабаби қатъ гардидани фаъолияти бомузди онҳо то гузаштани мӯҳлати эътибори иҷозатномаи кор ё иҷозатномаҳои мушобех, мақоми доимӣ ё иҷозатномаи истиқоматро гумқарда ба шумор намераванд.

Бо мақсади ба коргарони муҳочирӣ дар банди 2 ҳамин модда зикрӣфта додани вақти кофӣ барои ҷустуҷӯи навъи дигари фаъолияти бомузд, бекор қардани иҷозатномаи истиқомати онҳо ҳадди ақал дар давоми давраи баробар ба мӯҳлате, ки дар тайи он онҳо мумкин аст, ки ба гирифтани нафақаи бекорӣ ҳуқуқ дошта бошанд, боздошта мешавад.

Моддаи 50

Дар ҳолати вафоти коргари муҳочир ё бекор қарда шудани никоҳ, давлати кори кироӣ масъалаи ба аъзоёни оилаи ин коргари муҳочир, ки дар ин давлат дар асоси пайвастании оила истиқомат доранд, додани иҷозатномаи истиқоматро мусбӣ баррасӣ мекунад; давлати кори кироӣ мӯҳлате, ки дар давоми он дар ин давлат онҳо аллақай зиндагӣ қардаанд, ба эътибор мегирад.

Ба аъзоёни оила, ки барояшон додани ҷунин иҷозатнома рад қарда шудааст, то баромадан аз ин давлат муддати муносиби вақт дода мешавад, то онҳо тавонанд корҳои худро дар давлати кори кироӣ ба сомон расонанд.

Муқаррароти бандҳои 1 ва 2 ҳамин модда набояд ҳамчун маҳдудкунандаи ягон ҳел ҳуқуқ барои зиндагӣ ё кор, ки ба ҷунин аъзоёни оила бар дигар асос аз рӯи қонунгузориҳои давлати кори кироӣ ё аз рӯи шартномаҳои дуҷониба ё бисёрҷонибаи нисбат ба ин давлат татбиқшаванда дода шудааст, тафсир қарда шавад.

Моддаи 51

Коргарони муҳочир, ки дар давлати кори кироӣ барояшон иҷозати озодона интиҳоб қардани фаъолияти бомузд барои ҳудашон дода нашудааст, мақоми қонунӣ надошта ба ҳисоб намераванд ва иҷозатномаи зиндаги қарданро фақат ба сабаби қатъ ёфтани фаъолияти бомуздашон, то гузоштани мӯҳлати эътибори иҷозатномаи истиқомат маҳсусан ба фаъолияти бомузди мушаххас ишора рафта ва барои машғул шудан ба он руҳсат дода шудааст. Ҷунин коргарони муҳочир барои ҷустуҷӯи кори дигари кироӣ, иштирок дар барномаҳои корҳои ҷамъиятӣ ва бозомӯзӣ дар давоми муддати боқимондаи эътибори иҷозатномаашон барои кор, бо дар назар гирифтани ҳамон шароит ё маҳдудиятҳои, ки дар иҷозатномаи кор ба онҳо ишора қарда шудааст, ҳуқуқ доранд.

Моддаи 52

Коргарони муҳочир дар давлати кори кироя ҳуқуқ доранд, ки бо назардошти маҳдудият ва шартҳои дар зер баёнёфта, фаъолияти бомузди худро озодона интиҳоб кунанд.

Нисбат ба ҳар кадом коргари муҳочир давлати кори кироя метавонад:

а) маҳдудият барои дараҷаҳои кори кироя, вазифаҳо, навъи машғулият ё фаъолият муқаррар намояд, вақте ки ин барои манфиатҳои ин давлат зарур бошад ва дар қонунгузориҳои миллии пешбинӣ гардида бошад;

б) озодона интиҳоб кардани фаъолияти бомуздро мувофиқи қонунгузориҳои худ дар иртибот бо эътирофи маҳорати касбӣ, ки дар хориҷи қаламрави он ҳосил карда шудааст, маҳдуд созад. Бо вучуди он Давлатҳои иштироккунандаи дахлдор кӯшиш мекунанд, ки эътирофи чунин маҳоратро таъмин намоянд.

Нисбат ба коргарони муҳочире, ки иҷозатномаи муддаташ маҳдуди кор гирифтаанд, давлати кори кироя метавонад инчунин:

а) ҳуқуқи озодона интиҳоб кардани фаъолияти бомузд диҳад, ба шарте, ки коргари муҳочир дар қаламрави он бо мақсади фаъолияти бомузд дар давоми давраи дар қонунгузориҳои миллии пешбинишуда, ки набояд аз ду сол бештар бошад, қонунӣ зиндагӣ карда бошад;

б) дастрасии коргари муҳочирро ба фаъолияти музнок ба манзури пеш бурдани сиёсати бартарият ба шахрвандони худ ё шахсони бо онҳо бо ин мақсад омезишёфта (ассимилятсияшуда) ба сабаби амали қонунгузорӣ ё созишномаҳои дучониба ё бисёрҷониба, маҳдуд созад. Ҳар гуна маҳдудияти ба ин монанд нисбат ба коргари муҳочир, ки дар қаламрави он бо мақсади фаъолияти бомузд тайи муддати дар қонунгузориҳои миллии пешбинигардида, ки набояд аз панҷ сол бештар бошад, қонунӣ зиндагӣ мекунанд, қобили татбиқ нест.

Давлатҳои кори кироя шартҳоеро муқаррар менамоянд, ки тибқи онҳо коргари муҳочирӣ барои кори кироя ба кишвар иҷозатгирифта метавонад барои интиҳоби озодонаи кор иҷозатнома гирад. Даврае, ки дар давоми он коргари муҳочир дар давлати кори кироя қонунӣ иқомат дошт, ба назар гирифта мешавад.

Моддаи 53

Ба аъзоёни оилаи коргари муҳочир, ки худ дорои иҷозатномаи зиндагӣ кардан ё рухсатнома ба кишвар, ки муддаташ номаҳдуд ё худ ба худ таҷдидшаванда мебошад, интиҳоби озоди фаъолияти бомузд бо ҳамон шартҳои, ки ба коргари муҳочирӣ мазкур мувофиқи моддаи 52 ҳамин Конвенсия татбиқ мешаванд, иҷозат дода мешавад.

Нисбат ба аъзоёни оилаи коргари муҳочир, ки барояшон озодона интиҳоб кардани фаъолияти бомузд иҷозат дода нашудааст, Давлатҳои иштироккунанда масъалаи ба онҳо додани бартариятро дар гирифтани иҷозат барои машғул шудан ба фаъолияти бомузд нисбат ба он коргароне, ки ба давлати кори кироя рухсат гирифтани мехоҳанд, бо назардошти созишномаҳои дучониба ва бисёрҷониба, баррасӣ менамоянд.

Моддаи 54

Бе расонидани зиён ба шароити иҷозатномаи истиқомат ё иҷозатномаи кори ба онҳо додашуда, инчунин ҳуқуқҳои дар моддаҳои 25 ва 27 ҳамин Конвенсия пешбинишуда, ба коргарони муҳочир низоми баробар бо шахрвандони давлати кори кироя дода мешванд, вобаста ба:

а) ҳимоя зидди аз коррозодкунӣ;

б) нафақаҳои бекорӣ;

с) дастрасӣ ба барномаҳои корҳои ҷамъиятӣ, ки бо мақсади муборизаи зидди бекорӣ баргузор мегарданд;

д) дастрасӣ ба дигар кори кироя дар ҳолати аз даст додани кор ё қатъ гардидани навъи дигари фаъолияти бомузд бо риоя кардани муқаррароти моддаи 52 ин Конвенсия.

Агар коргари муҳочир изҳор намояд, ки шартҳои созишномаи меҳнатии ӯ аз тарафи корфармояш вайрон карда шудаанд, дар он ҳоли ҳақ дорад, ки ба мақомоти салоҳиятдори давлати кори кироя мувофиқи шартҳое, ки дар банди 1 моддаи 18 ин Конвенсия зикр ёфтааст, бо даъвои худ муроҷиат кунад.

Моддаи 55

Коргарони муҳочир, ки барояшон иҷозатномаи машғул шудан ба ягон фаъолияти бомузд дода шудааст, бо дар назар гирифтани шароити додани чунин иҷозатнома, ба муносибати баробар бо шахрвандони давлати кори кироя барои ба амал баровардани ин фаъолияти бомузд, ҳуқуқ доранд.

Моддаи 56

Коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро, ки ҳамин қисми Конвенсия нисбат ба онҳо татбиқ меёбад, аз давлати кори кироя хориҷ кардан мумкин нест, ғайр аз мавридҳое, ки ба сабабҳои дар қонунгузориҳои миллии ин давлат пешбинӣ шудаанд ва бо риояи кафолатҳое, ки дар қисми III пешбинӣ гардидаанд.

Ба кор бурдани бадарға бо мақсади маҳрум кардани коргари муҳочир ё аъзоёни оилаи ӯ аз ҳуқуқҳои тавассути иҷозатномаи истиқомат ва иҷозатномаи кор додашуда, мумкин нест.

Ҳангоми баррасии масъалаи бадарға кардани коргари муҳочир ё аъзои оилаи ӯ, мулоҳизаҳои башардӯстона, инчунин мӯҳлати истиқомати шахси мавриди назарро дар давлати кори кироя, ба назар гирифтани зарур аст.

ҚИСМИ V

Муқаррароте, ки нисбат ба категорияҳои муайяни коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо татбиқ мешаванд

Моддаи 57

Категорияҳои муайяни коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки дар ҳамин қисми Конвенсия зикр ёфта, дорои ҳуҷжат ва мақоми доимӣ мебошанд, аз ҳуқуқҳои дар қисми III дарҷгардида ва ба истиснои тағйироти дар зер баёнёфта, қисми IV, истифода мебаранд.

Моддаи 58

Коргарони наздисарҳадӣ, ки таърифашон дар банди 2 (а) моддаи 2 ин Конвенсия омадааст, аз ҳуқуқҳои истифода мебаранд, ки дар қисми IV пешбинӣ гардида мумкин аст нисбат ба онҳо ба сабаби иқомат ва корашон дар қаламрави давлати кори кироя ва бо назардошти он, ки онҳо дар ин давлат ҷои истиқомати муқаррариро надоранд, татбиқ карда шаванд.

Давлатҳои кори кироя масъалаҳои марбут ба додани ҳуқуқи озодона интиҳоб намудани фаъолияти бомузд ро ба коргарони наздисарҳадӣ баъди муддати муайяни вақт, хайрхоҳона баррасӣ мекунанд. Додани ҷунин ҳуқуқ ба мақоми коргари наздисарҳадӣ будани онҳо даҳлат намекунад.

Моддаи 59

Коргарони мавсимӣ, ки таърифашон дар банди 2 (б) моддаи 2 ин Конвенсия дода шудааст, аз ҳамаи ҳуқуқҳои истифода мебаранд, ки дар қисми IV пешбинӣ шуда мумкин аст нисбат ба онҳо ба сабаби мавҷуд буданашон ва кор карданашон дар қаламрави давлати кори кироя татбиқ карда шаванд ва бо мақоми онҳо дар ин давлат ҳамчун коргарони мавсимӣ бо назардошти он, ки онҳо дар ин давлат фақат як қисми сол мавҷуданд, мувофиқанд.

Давлати кори кироя бо назардошти банди 1 ин модда масъалаи ба коргарони мавсимӣ, ки дар қаламрави он муддати қобили мулоҳиза ба киро гирифта шуда буданд, додани имконият барои машғул шудан ба навъи дигари фаъолияти бомузд ро баррасӣ намуда ба онҳо нисбат ба коргарони дигаре, ки кӯшиш мекунанд бар асоси созишномаҳои дучониба ё бисёрҷониба барои ба ин давлат даромадан иҷозатнома гиранд, бартарӣ диҳад.

Моддаи 60

Коргароне, ки корашон ба кӯчидан алоқаманд аст ва таърифашон дар банди 2 (е) моддаи 2 ин Конвенсия омадааст, аз ҳуқуқҳои дар қисми IV пешбинишуда истифода мебаранд ва ба онҳо ин ҳуқуқҳо ба сабаби мавҷуд будан ва кор карданашон дар қаламрави давлати кори кироя дода мешаванд, ки бо мақоми коргароне, ки корашон дар ин давлат ба кӯчидан алоқаманд аст, мутобиқат дорад.

Моддаи 61

1. Коргарони дар лоиҳаҳо коркунанда, ки таърифашон дар банди 2 (ф) ҳамин Конвенсия оварда мешавад ва аъзоёни оилаҳои онҳо ҳуқуқҳоеро соҳиб мебошанд, ки дар қисми IV ба истиснои бандҳои 1 (б) ва (с)- и моддаи 43; банди 1(д) моддаи 43, ки марбут ба додани манзил тибқи барномаҳои таъмини иҷтимоӣ аст; дар банди 1 (б) моддаи 45; ва дар моддаҳои 52-55 пешбинӣ гардидаанд.

2. Агар коргари дар лоиҳа коркунанда изҳор кунад, ки шартҳои шартномаи меҳнати ӯ аз тарафи корфармо вайрон карда шудааст, ӯ ҳуқуқ

дорад, ки ба мақомоти салоҳиятдори давлате, ки ин корфармо дар доираи ҳуқуқиаш мебошад, мувофиқи шароите, ки дар банди 1 моддаи 18 ин Конвенсия зикр ёфтааст, бо даъвои худ мурочиат намояд.

3. Ба шари риоя шудани муқаррароте, ки нисбат ба давлатҳои дахлдори иштироккунандаи созишномаҳои дучониба ва бисёрҷониба амал мекунанд, Давлатҳои иштироккунанда ба он мекӯшанд, ки ба коргарони дар лоихаҳо коркунанда барои дар ҳимояи низоми таъмини иҷтимоии давлати аслии худ ё давлати одатан истиқоматкунии худ ҳангоми кор дар лоихаҳо мондан, имконият диҳанд. Давлатҳои иштироккунандаи дахлдор бо мақсади пешгирӣ кардани ягон ҳел инкори ҳуқуқ ё пардохтҳои дукарата дар ин робита тадбирҳои заруриро меандешанд.

4. Бидуни зарар ба муқаррароти моддаи 47 ин Конвенсия, инчунин созишномаҳои мушаххаси дучониба ё бисёрҷониба, давлатҳои иштироккунандаи дахлдор иҷозат медиҳанд, ки пардохти музди кор ба коргарони дар лоихаҳо коркунанда дар давлатҳои аслии ё давлати истиқомати муқаррариашон ба амал бароварда шавад.

Моддаи 62

Коргарони кирои мақсаднок, ки таърифашон дар банди 2 (q) моддаи 2 оварда мешавад, соҳиби ҳуқуқҳои мебошанд, ки марбут ба коргарони муҳочир буда дар қисми IV ҳамин Конвенсия баён гардидаанд, ба истиснои ҳуқуқҳои, ки дар бандҳои 1 (b) ва (c)-и моддаи 43; банди 1 (d) моддаи 43, ки ба додани манзил тибқи барномаҳои таъмини иҷтимоӣ алоқаманд аст; ва моддаи 52 ва дар банди 1(d) моддаи 54 пешбинӣ шудаанд.

Аъзоёни оилаи коргари кирои мақсаднок соҳиби ҳуқуқҳои мебошанд, ки ба аъзоёни оилаҳои коргарони муҳочир дахл дошта, дар қисми IV ҳамин Конвенсия баён ёфтаанд, ба истиснои муқаррароти модаи 53.

Моддаи 63.

Коргари муҳочир, ки бо кирои кор намекунад ва таърифашон дар банди 2 (h) моддаи 2 ин Конвенсия омадааст, аз ҳуқуқҳои, ки дар қисми IV пешбинӣ шудааст, истифода мебаранд, ба истиснои ҳамон ҳуқуқҳои, ки танҳо ба коргарони кори кирои дошта дода мешаванд.

Бе зараре барои моддаҳои 52 ва 79 ин Конвенсия, қатъ ёфтани фаъолияти иқтисодии коргарони муҳочире, ки бо кирои кор намекунад, худ ба худ боиси қатъ гардидани иҷозатномаи истиқомат ё иҷозатномаи фаъолияти бомузд дар давлати кори кирои, ки ба онҳо ва аъзоёни оилаҳои онҳо дода шудааст, намешавад. Ба истиснои ҳолатҳои, ки иҷозатномаи истиқомат бевосита ба навъи муайяни фаъолияти бомузд, ки барои иҷрои онҳо коргарон руҳсат дода шудаанд, алоқаманд бошад.

ҚИСМИ VI

Мусоидат кардан барои фароҳам овардани шароити мӯътадил, одилона, башардӯстона ва қонунии нисбат ба муҳочирати байналмилалӣ коргарон ва аъзоёни оилаҳои онҳо

Моддаи 64

Бе зараре барои моддаи 79 ин Конвенсия Давлатҳои иштироккунандаи манфиатдор дар мавридҳои зарурӣ бо мақсади мусоидат кардан барои фароҳам овардани шароити мӯътадил, одилона, башардӯстона нисбат ба муҳочирати байналмилалӣ коргарон ва аъзоёни оилаҳои онҳо, машваратҳо ва ҳамкорихоро бо ҳамдигар анҷом медиҳанд.

Дар робита бо ин, диққати лозим на танҳо ба эҳтиёҷот ва манбаҳои корӣ, балки ба ниёзҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ, фарҳангӣ ва ғайраи коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, инчунин оқибатҳои ҷунин муҳочират ба ҷамъиятҳои дахлдор, дода мешавад.

Моддаи 65

Давлатҳои иштироккунанда бояд хадамоти заруриро доир ба масъалаҳои, ки ба муҳочирати байналмилалӣ коргарон ва аъзоёни оилаҳои онҳо дахлдоранд, дошта бошанд. Дар қатори дигар вазифаҳо ба доираи вазифаи онҳо инҳо дохил мешаванд:

а) таҳия кардан ва ба амал баровардани сиёсати марбут ба ҷунин муҳочират;

б) мубодилаи маълумот, машваратҳо ва ҳамкорӣ бо ҳокимиятҳои салоҳиятдори дигар Давлатҳои иштироккунанда, ки ин гуна муҳочират ба онҳо дахл дорад;

с) пешниҳод кардани маълумоти лозим, аз ҷумла ба корфармоён, коргарон ва ташкилотҳои онҳо дар бораи сиёсат, қонуну қоидаҳои, ки ба муҳочират ва кирои гирифтани дахлдоранд, созишномаҳои марбут ба муҳочират, ки бо давлатҳои дигар баста шудаанд ва инчунин дигар масъалаҳои дахлдор;

д) пешниҳод намудани маълумот ва расондани ёрии зарурӣ ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки ба иҷозатномаҳои мавриди дархост, расмияту тартиботи ба сафар, интиқол, расидан, иқомат, фаъолияти бомузд, баромадан ва бозгаштан алоқамандӣ доранд, инчунин маълумот дар хусуси шароити қору зиндагӣ дар давлати қори кирои ва қонуну қоидаҳои марбут ба гумрук, асъори хоричӣ, андоз ва дигар қонуну қоидаҳои дахлдор.

Давлатҳои иштироккунанда дар мавридҳои лозим барои расондани хизматҳои муносиби консулӣ ва ғайра, ки барои қонеъ сохтани эҳтиёҷоти иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва дигар эҳтиёҷоти коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо заруранд, мусоидат мекунанд.

Моддаи 66

Ба шартӣ риоя шудани банди 2 ин модда, ҳуқуқи анҷом додани иқдом бо мақсади ба киро гирифтани коргар дар давлати дигар фақат ба мақомоти зерин тааллуқ дорад:

а) хадамот ё мақомоти давлатии давлате, ки дар он ҷунин иқдомҳо анҷом дода мешаванд;

б) хадамот ё мақомоти давлати кори кироя бар асоси созишномаи байнидавлатҳои манфиатдор;

с) мақоме, ки бар асоси созишномаи дуҷониба ё бисёрҷониба таъсис дода шудааст.

Дар мавриди мавҷуд будани ҳар гуна иҷозатнома, мувофиқат ва бо назорати мақомоти Давлатҳои иштироккунандаи манфиатдор, ки мумкин аст мувофиқи қонунгузориҳои миллӣ ва амалияи ин давлатҳо таъсис дода шаванд, ба муассисаҳои корфармоёни эҳтимолӣ ё шахсони аз номи онҳо амалкунанда низ барои анҷом додани иқдомҳои мазкур мумкин аст иҷозат дода шавад.

Моддаи 67

Давлатҳои иштироккунандаи манфиатдор дар ҳолатҳои лозим дар андешидани тадбирҳои марбут ба бозгашти ботартибонаи коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба давлати асли, агар онҳо тасмими бозгаштан гиранд ё агар мӯҳлати иҷозатномаи барои истиқомат ё кор ба поён расад ё агар онҳо дар давлати кори кироя бе мақоми доимӣ иқомат дошта бошанд, ҳамкорӣ мекунанд.

Дар робита бо коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки мақоми доимӣ доранд, Давлатҳои иштироккунандаи манфиатдор дар мавридҳои лозим бо шароитҳои, ки байни ин давлатҳо мувофиқа карда шудааст, бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоиди иқтисодӣ барои ҷойгиркунии онҳо ва осон намудани реинтеграцияи иҷтимоӣ фарҳангӣ дар давлати асли, ҳамкориҳо мекунанд.

Моддаи 68

Давлатҳои иштироккунанда, аз ҷумла давлатҳои транзит дар кори пешгирӣ ё қатъ намудани интиқол ва ба киро гирифтани ғайриқонунӣ ва махфиёнаи коргарони муҳочир, ки мақоми доимӣ надоранд, ҳамкориҳо анҷом медиҳанд. Тадбирҳои ба ин мақсад дар қорҷӯбаи доираи ҳуқуқи ҳар қадом давлати манфиатдор андешидашаванда нуктаҳои зеринро пешбинӣ мекунанд:

а) қорабиниҳои лозима зидди паҳнкунии маълумотҳои гумроҳкунандаи марбут ба масъалаҳои муҳочират;

б) қорабиниҳои ошқор кардан ва манъ кардани интиқоли ғайриқонунӣ ва махфиёнаи коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ва ба амал баровардани муҷозоти самарабахш бар зидди шахсон, гурӯҳҳо ва сохторҳои, ки ба созмондихӣ ё ба амал баровардан ё кӯмак расондан дар ташкил ва ба амал баровардани чунин интиқолҳо машғул мешаванд;

с) қорабиниҳои ба роҳ андохтани муҷозоти самарабахш бар зидди шахсҳо, гурӯҳи ашхос ё сохторҳои, ки нисбат ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки мақоми доимӣ надоранд, зӯрварӣ, таҳдид ё тарсонданро ба қор мебаранд.

2. Давлатҳои кори кироя ҳамаи тадбирҳои зарурӣ ва самарабахшро барои қатъ ба киро гирифтани коргарони муҳочирӣ мақоми доимӣ надоштаро дар

каламрави худ меандешанд, аз ҷумла дар ҳолатҳои зарурӣ муҷозотро нисбат ба корфармоёни ҷунин коргарон ба амал мебароранд. Ин тадбирҳо набояд ба ҳуқуқҳои коргарони муҳочир, ки аз ба киро гирифта бармеоянд, дар муносибат бо корфармоёни онҳо, зарар расонанд.

Моддаи 69

Давлатҳои иштироккунанда дар ҳолате, ки дар ҳудуди қаламравашон коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо бе мақоми доимӣ мавҷуд бошанд, тадбирҳои лозимро барои ба роҳ надодан ба идомаи ҷунин вазъият, меандешанд.

Дар мавриде ки Давлатҳои иштироккунандаи манфиатдор имконияти ба тартиб овардани вазъияти ҷунин ашхосро мувофиқи қонунгузори амалкунандаи миллӣ ва созишномаҳои дучониба ё бисёрҷониба баррасӣ мекунанд, шароити воридшавӣ, муддати иқомати онҳо дар давлати қори киро ва дигар мулоҳизаҳои дахлдор, аз ҷумла мулоҳизаҳои, ки ба вазъияти оилавии онҳо марбут аст, ба тарзи бояду шояд ба эътибор гирифта мешавад.

Моддаи 70

Давлатҳои иштироккунанда тадбирҳои меандешанд, ки на камтар аз тадбирҳои нисбат ба шаҳрвандони худӣ андешидашаванда дар мавриди фароҳам овардани шароити қору зиндагии коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, ки мақоми доимӣ доранд, муносибтар ва ҷавобгӯи меъёрҳои муносиб, техникаи беҳатарӣ, ҳифзи саломатӣ ва принципҳои шарафи инсонӣ бошанд.

Моддаи 71

Давлатҳои иштироккунанда дар ҳолати зарурӣ барои ба давлати асли баргардондани ҷисми майити коргарони муҳочир ё аъзоёни оилаҳои онҳо мусоидат мекунанд.

Дар робита бо масъалаҳои ҷуброни марбут ба вафоти коргари муҳочир ё узви оилаи ӯ Давлатҳои иштироккунанда дар мавридҳои зарурӣ ба ашхоси дахлдор барои ҳарчӣ зудтар ҳал кардани ҷунин масъалаҳо ёрӣ мерасонанд. Ҳалли ҷунин масъалаҳо бар асоси қонунгузори амалкунандаи миллӣ мувофиқи муқаррароти ҳамин Конвенсия ва ҳар қадом созишномаҳои дахлдори дучониба ва бисёрҷониба, ба амал бароварда мешавад.

ҚИСМИ VII. Татбиқи Конвенсия

Моддаи 72

а) Бо мақсади назорат бурдан ба татбиқи ин Конвенсия Кумитаи ҷимояи ҳуқуқи тамоми коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо (аз ин пас Кумита номида мешавад) таъсис дода мешавад;

б) Кумита дар лаҳзаи эътибор пайдо кардани ин Конвенсия аз даҳ нафар, аммо баъди эътибор пайдо кардани ин Конвенсия барои Давлати қилу якуми иштироккунанда - аз чордаҳ қоршинос, ки қорои сифатҳои баланди ахлоқӣ,

беғаразӣ ва босалоҳиятии эътирофгардида дар соҳаҳои Конвенсия дарбаргиранда мебошанд, ташкил меёбад.

а) Аъзоёни Кумита аз тарафи Давлатҳои иштироккунанда аз ҷумлаи рӯйхати номзадҳо, ки Давлатҳои иштироккунанда пешбарӣ кардаанд, бо овоздиҳии махфӣ интихоб карда мешаванд; дар ин ҳол тақсимои одилонаи ҷуғрофӣ, аз ҷумлаи ҷи давлатҳои аслий ва ҷи давлатҳои кори кироия ва намоёндагии системаҳои асосии ҳуқуқӣ ба эътибор гирифта мешавад. Ҳар кадом Давлати иштироккунанда метавонад як нафарро аз ҷумлаи шаҳрвандони худаш пешбарӣ намояд;

б) аъзоён бо ҳузури шахсии худ интихоб мешаванд ва адои вазифа мекунанд.

Интихоби аввал на дертар аз шаш моҳ аз рӯзи эътибор пайдо кардани ин Конвенсия баргузор мешавад, интихоботи минбаъда бошад, баъди ҳар ду сол. Ҳадди ақал чор моҳ қабл аз таърихи баргузории ҳар як интихобот Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид ба ҳамаи Давлатҳои иштироккунанда нома фиристода дархост менамояд, ки дар давоми ду моҳ номзадҳои худро пешбарӣ намоянд. Котиби Генералӣ рӯйхате тартиб медиҳад, ки дар он бо тартиби алифбой ҳамаи шахсони ба ҳамин усул пешбарӣ кардашуда бо нишон додани Давлатҳои иштироккунанда, ки онҳоро пешбарӣ кардаанд, ва ин рӯйхатро на дертар аз як моҳ то таърихи баргузории интихоботи дахлдор якҷоя бо тарҷимаи ҳоли шахсони ба ҳамин тариқ пешбарӣшуда, ба Давлатҳои иштироккунанда пешниҳод мекунад.

Интихоботи аъзоёни Кумита дар машварати Давлатҳои иштироккунанда, ки аз тарафи Котиби Генералӣ дар муассисаҳои маркази Созмони Милали Муттаҳид даъват карда мешавад, гузаронида мешавад. Дар ин машварат, ки ҳузури аз се ду ҳиссаи Давлатҳои иштироккунанда кворумро ташкил медиҳад, шахсҳои дар Кумита интихобшуда ҳамон номзадҳои ба ҳисоб мераванд, ки миқдори аз ҳама бештари овозҳо ва аксарияти мутлақи овозҳои Давлатҳои иштироккунандаро, ки дар овоздиҳӣ ҳузур доранд ва иштирок меварзанд, мегиранд.

а) Аъзоёни Кумита ба муддати чор сол интихоб карда мешаванд. Вале муддати ваколатҳои панҷ аъзо, ки ҳангоми интихоботи аввал интихоб шудаанд, бо гузаштани танҳо ду сол анҷом меёбад; фавран баъди интихоботи аввал ному насаби ин панҷ аъзо ба тариқи қуръакашӣ аз тарафи Раиси машварати Давлатҳои иштироккунанда, интихоб карда мешаванд;

б) интихоби чор аъзои иловагии Кумита тибқи муқаррароти бандҳои 2,3 ва 4 ҳамин модда баъди эътибор пайдо кардани ҳамин Конвенсия барои Давлати чилу якум, гузаронида мешавад. Муддати ваколатҳои ду аъзои иловагӣ, ки дар ин маврид интихоб карда мешаванд, бо гузаштани ду сол анҷом меёбад; ному насабҳои ин аъзоён аз тариқи қуръакашии Раиси машварати Давлатҳои иштироккунанда интихоб карда мешаванд;

с) аъзоёни Кумита мумкин аст дар ҳоли такроран пешбарӣ шудани номзадиашон ба муддати нав интиҳоб карда шаванд.

Агар узви Кумита вафот кунад ё истеъфо диҳад, ё изҳор намояд, ки бо ягон сабаб наметавонад вазифаҳои худро дар Кумита ба иҷро расонад, Давлати иштироккунандаи номзодии ин коршиносро пешбарикарда, аз ҷумлаи шаҳрвандони худ коршиноси дигарро ба қисмати боқимондаи муддат таъин менамояд. Таъйиноти нав бояд аз тарафи Кумита тасдиқ карда шавад.

Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид персонал ва шароити заруриро барои босамар ба амал баровардани вазифаҳои Кумита фароҳам месозад.

Аъзоёни Кумита аз маблағҳои Созмони Милали Муттаҳид мувофиқи шартҳои, ки Ассамблеяи Генералӣ муайян менамояд, музд мегиранд.

Аъзоёни Кумита ба имтиёзҳо, сабукиҳо ва иммунитетҳои коршиносоне, ки супоришҳои Созмони Милали Муттаҳидро иҷро мекунанд ва дар фаслҳои дахлдори Конвенсия дар бораи имтиёзҳо ва иммунитетҳои Созмони Милали Муттаҳид пешбинӣ шудаанд, ҳуқуқ доранд.

Моддаи 73

Давлатҳои иштироккунанда ӯҳдадор мешаванд, ки ба Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид барои баррасӣ дар Кумита гузоришхоро дар бораи тадбирҳои қонунгузорӣ, судӣ, маъмурӣ ва ғайра, ки барои ба амал баровардани муқаррароти ҳамин Конвенсия қабул шудаанд, пешниҳод кунанд:

а) дар давоми 1 сол аз рӯзи эътибор пайдо кардани ҳамин Конвенсия барои Давлати иштироккунандаи манфиатдор;

б) минбаъд баъди ҳар 5 сол ва ҳар вақт хангоме, ки Кумита дар ин бора дархост намояд.

Дар гузоришҳои, ки мувофиқи ҳамин модда пешниҳод мегарданд, омилҳо ва душвориҳо агар вучуд дошта бошанд, ки ба татбиқи ҳамин Конвенсия таъсир мерасонанд, инчунин маълумот дар бораи хусусияти чараёнҳои муҳочират, ки ба Давлатҳои иштироккунанда дахл доранд, нишон дода мешаванд.

3. Кумита дастурҳои дигареро, ки марбут ба мазмуни гузоришҳо мебошад, қабул мекунад.

4. Давлатҳои иштироккунанда паҳн кардани маълумоти ошкороро дар бораи гузоришҳо дар кишварҳои худ таъмин менамоянд.

Моддаи 74

Кумита гузоришҳоеро, ки ҳар кадом Давлати иштироккунандаи ҳамин Конвенсия пешниҳод мекунад, баррасӣ карда ба Давлати иштироккунандаи дахлдор ҳар мулоҳизаҳоеро, ки мувофиқи мақсад медонад, мефиристонад. Ин давлати иштироккунанда метавонад ба Кумита мулоҳизаҳоро доир ба ҳар кадом шарҳе, ки Кумита мувофиқи ҳамин модда додааст, пешниҳод кунад.

Ҳангоми баррасии гузоришҳо Кумита метавонад аз Давлатҳои иштироккунанда маълумоти иловагӣ талаб намояд.

Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид дар вақти муносиб то оғози ҳар чаласаи навбатии Кумита ба Директори Генералии Бюрои байналмилалии меҳнат нусхائي гузоришҳоеро, ки Давлатҳои иштироккунандаи дахлдор пешниҳод кардаанд бо маълумоти марбут ба баррасии ин гузоришҳо мефиристонанд, то ба Бюро имкон диҳад, ки ба Кумита аз тариқи пешниҳод кардани нуктаи назари коршиносон аз рӯи чунин масъалаҳо, ки ҳамин Конвенсия танзим мекунад ва дар доираи салоҳиятҳои Ташкилоти байналмилалии меҳнат мебошанд, кӯмак расонад. Дар рафти кори худ Кумита мулоҳизаву маводи Бюро фиристодаро баррасӣ мекунад.

Котиби генералии Созмони Милали Муттаҳид метавонад инчунин баъди машваратҳо бо Кумита ба муассисаҳои махсуси дигар ва низ ташкилотҳои байниҳукуматӣ нусхائي ҳамон қисмати гузоришҳои номбурдаро равона кунад, ки мазмунашон ба доираи салоҳиятҳои онҳо дохил мешавад.

Кумита метавонад ба муассисаҳои махсус ва мақомоти дигари Созмони Милали Муттаҳид, инчунин ташкилотҳои байниҳукуматӣ ва манфиатдори дигар пешниҳод кунад, ки дар бораи ҳамон масъалаҳо, ки дар доираи ихтиёри онҳо қарор доранду дар ҳамин Конвенсия танзим карда мешаванд, барои баррасӣ дар Кумита маълумоти хатгӣ фиристонанд.

Кумита ба Бюрои байналмилалии меҳнат пешниҳод мекунад, ки намояндагонро барои иштирок дар чаласаҳои Кумита бо ҳуқуқи раъӣ машваратӣ, таъин намояд.

Кумита метавонад намояндагони дигар муассисаҳои махсус ва мақомоти Созмони Милали Муттаҳид, инчунин ташкилотҳои байниҳукуматиро даъват намояд, то ки онҳо дар чаласаҳои он ҳангоме, ки масъалаҳои марбут ба салоҳияти онҳо баррасӣ мешаванд, ҳузур дошта бошанд ва шунида шаванд.

Кумита гузориши солонаро ба Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид дар хусуси иҷрои ҳамин Конвенсия пешниҳод мекунад, ки дар он нуктаи назар ва тавсияҳо, ки аз ҷумла бар баррасиҳои гузоришҳо ва ҳар гуна мулоҳизаҳои Давлатҳои иштироккунанда пешниҳодкарда асос ёфтаанд, дарч мегарданд.

Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид гузоришҳои солонии Кумитаро ба давлатҳои иштироккунандаи ҳамин Конвенсия, Шӯрои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ, Комиссияи Созмони Милали Муттаҳид оид ба ҳуқуқи инсон, Директори Генералии Бюрои байналмилалии меҳнат ва дигар ташкилотҳои дахлдор ирсол мекорад.

Моддаи 75

Кумита қоидаҳои тартиботии махсуси худро қабул мекунад.

Кумита шахсҳои мансабдори худро ба муддати ду сол интихоб мекунад.

Кумита одатан чаласаҳои худро ҳар сол мегузаронад.

Чаласаҳои Кумита одатан дар муассисаҳои марказии Созмони Милали Муттаҳид баргузор мегарданд.

Моддаи 76

Давлати иштироккунандаи ҳамин Конвенсия мувофиқи ҳамин модда метавонад ҳар вақт изҳор намояд, ки вай салоҳияти Кумитаро оид ба гирифтани ва баррасӣ кардани ахборот дар бораи он, ки як Давлати иштироккунанда эълон медорад, ки Давлати иштироккунандаи дигар ӯҳдадорихои марбут ба ин Конвенсия доштаи худро ба иҷро намерасонад, эътироф менамояд. Ахбороти дар ин модда пешбинишавандаро фақат дар ҳолате қабул ва баррасӣ кардан мумкин аст, ки онҳо аз тарафи Давлати иштироккунандае пешниҳод шудаанд, ки дар бораи салоҳиятҳои Кумитаро нисбат ба худ эътироф карданад, изҳорот додааст. Кумита ахборотро қабул намекунад, агар онҳо ба Давлати иштироккунандае дахл дошта бошанд, ки чунин изҳорот содир накардааст. Ахбороти тибқи ҳамин модда гирифташуда мувофиқи тартиботи зерин баррасӣ карда мешаванд:

а) агар ягон Давлати иштироккунандаи ҳамин Конвенсия чунин шуморад, ки Давлати иштироккунандаи дигар ӯҳдадорихои худро марбут ба ҳамин Конвенсия иҷро намекунад, вай ин масъаларо метавонад аз тариқи ахбори хаттӣ ба иттилои Давлати иштироккунандаи мавриди назар расонад. Давлати иштироккунанда метавонад инчунин ин масъаларо ба иттилои Кумита расонад. Дар давоми се моҳ баъди гирифтани ахбор Давлати гирандаи он ба Давлати фиристонандаи ахбор баённома ё ҳар кадом дигар изҳоротро дар шакли хаттӣ бо баёни муфассали ин масъала ва то ҳаде, ки имкон дорад ва мувофиқи матлаб аст, нишон додани тартиботи дохилӣ ва тадбирҳои ислоҳ кардани вазъият, ки доир ба ин масъала андешида шуда буданд, андешида мешаванд ё мумкин аст андешида шаванд, пешниҳод менамояд;

б) агар ҳалли масъала ҳар ду Давлати иштироккунандаро дар давоми шаш моҳ баъди ахборро бори аввал гирифтани Давлати гиранда қаноатманд накунад, ҳар кадом аз ин Давлатҳо ҳуқуқ доранд масъаларо ба Кумита бо огоҳ намудани Кумита ва давлати дигар, таҳвил диҳанд;

с) Кумита масъалаи ба вай таҳвилдодашударо танҳо баъди боварӣ ҳосил кардан, ки ҳамаи воситаҳои мавҷудаи дохилии ҳимояи ҳуқуқ доир ба ин масъала мутобиқи принципҳои аз ҷониби умум пазируфташудаи ҳуқуқи байналмилалӣ истифода ва сарф шудаанд, баррасӣ мекунад. Ин қоида дар ҳолатҳое амал нахоҳад кард, ки аз назари Кумита истифодаи ин воситаҳо беузр тӯл мекашад;

д) бо риояи муқаррароти зербанди (с)-и ҳамин банд, Кумита ба Давлати иштироккунандаи манфиатдор бо мақсади дӯстона ва бар асоси эҳтироми ӯҳдадорихои дар ҳамин Конвенсия баёнёфта ҳаллу фасл намудани масъала, хизматҳои неки худро мерасонад;

е) хангоми баррасии ахбороти дар ҳамин модда пешбинишаванда, Кумита чаласаи пӯшида мегузаронад;

ф) аз рӯи ҳар кадом масъалаи барои баррасӣ пешниҳодшуда мувофиқи зербанди (б) ҳамин модда Кумита метавонад ба Давлати иштироккунандаи манфиатдори дар зербанди (б) зикрфта, мурочиат карда хоҳиш намояд, ки ҳар гуна маълумоти ба масъала алоқамандро пешниҳод кунад;

g) Давлатҳои иштироккунандаи манфиатдор, ки дар зербанди (b)-и ҳамин банд зикр ёфтаанд, ҳуқуқ доранд, ки ҳангоми баррасии масъала дар Кумита намояндагӣ дошта бошанд ва ба тарзи даҳонӣ ва ё хаттӣ гузориш диҳанд;

h) Кумита дар давоми дуvozдаҳ моҳ аз рӯзи гирифтани огоҳинома дар бораи ахбори аввалӣ, мутобиқи зербанди (b) ҳамин банд гузориш пешниҳод мекунад:

i) агар ҳаллу фасли масъала дар доираи муқаррароти зербанди (d) ҳамин банд муяссар шуда бошад, Кумита дар гузориши худ бо баёни мухтасари далелҳо ва ҳалли бадастомада қаноат мекунад;

ii) агар ҳаллу фасли масъалаи дар доираи муқаррароти зербанди (d) ҳамин банд ба даст наояд, Кумита дар гузориши худ далелҳои дахлдори марбут ба масъалае, ки байни Давлатҳои иштироккунандаи манфиатдор ба вучуд омадааст, баён менамояд. Маълумотҳои хаттӣ ва сабти гузоришҳои даҳонӣ, ки аз тарафи Давлатҳои иштироккунанда расидаанд, ба гузориш замима карда мешаванд. Кумита ба иттилои Давлатҳои иштироккунандаи манфиатдор метавонад инчунин ҳар гуна нуқтаи назаре, ки вай барои ҳалли масъалаи байни онҳо бавучудомада мумкин аст муҳим шуморад, расонад.

Дар ҳамаи ҳолатҳо гузориш ба Давлатҳои иштироккунандаи дахлдор фиристода мешавад.

2. Муқаррароти ин модда вақте эътибор пайдо мекунад, ки дахл Давлати иштироккунандаи ҳамин Конвенсия мутобиқи банди 1 ин модда изҳорот содир кунанд. Чунин изҳорот барои нигоҳдорӣ аз ҷониби Давлатҳои иштироккунанда ба Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид, ки нусхаи онҳоро ба Давлатҳои иштироккунандаи дигар ирсол менамояд, супорида мешаванд. Изҳорот мумкин аст дар ҳар вақт аз тариқи огоҳ кардани Котиби Генералӣ бекор карда шавад. Чунин бекоркунӣ барои баррасии ҳар гуна масъалае, ки мавзӯи ахбороти тибқи ҳамин модда аллакай ирсолшуда мебошад, монеа намегардад; ҳеҷ гуна ахбороти минбаъда аз ягон Давлати иштироккунанда доир ба ин модда баъди огоҳинома гирифтани Котиби Генералӣ дар хусуси бекоркунии изҳорот, қабул нахоҳад шуд, фақат агар Давлати иштироккунандаи манфиатдор изҳороти нав содир накарда бошад.

Моддаи 77

Давлати иштироккунандаи ҳамин Конвенсия метавонад ҳар вақт мутобиқи ҳамин модда изҳор намояд, ки вай салоҳияти Кумитаро барои гирифтани ва баррасӣ кардани ахборот аз шахсҳои дар ҳокимияти қонунии вай қарордошта, дар хусуси он ки Давлати иштироккунанда ҳуқуқҳои шахсии онҳоро, ки ҳамин Конвенсия пешбинӣ мекунад, вайрон кардааст, эътироф менамояд. Кумита ҳеҷ гуна ахборотро, ки ба Давлати иштироккунандаи чунин изҳорот содирнакарда дахл доранд, қабул намекунад.

Кумита ҳар гуна ахборотро мутобиқи ҳамин модда, ки беном бошад ё ба назари вай иборат аз сӯиистифодабарӣ аз ҳуқуқи пешниҳод кардани чунин ахборот бошад, ё бо муқаррароти ҳамин Конвенсия созгор набошад, қобили қабул намешуморад.

Кумита ҳеч гуна ахборотро аз ягон шахс мутобиқи ҳамин модда мавриди баррасӣ қарор намедихад, агар боварӣ ҳосил накунад, ки:

а) худи ҳамин масъала тибқи тартиботи дигари таҳқиқот ё ҳалли байналмилалӣ баррасӣ нашудааст ва баррасӣ намешавад;

б) шахси дахлдор тамоми воситаҳои мавҷудаи дохилии ҳимояи ҳуқуқиро истифода бурдааст; ин қоида дар мавридҳои амал намекунад, ки истифодаи чунин воситаҳо ба ақидаи Кумита, беасос тӯл мекашад ё эҳтимол дорад, ки ҳимояи самарабахши ин шахсро таъмин намесозад.

Бо назардошти муқаррароти банди 2 ҳамин модда Кумита ҳар гуна ахбороти мутобиқи ҳамин модда ба он расонидашударо ба иттилои Давлати иштироккунандаи ҳамин Конвенсия, ки тибқи банди 1 изҳорот содир карда ва ғӯё ин ё он муқаррароти ҳамин Конвенсияро вайрон мекунад, мерасонад. Дар давоми шаш моҳ давлати ин иттилоъро гирифта ба Кумита баённомаи хаттӣ ё изҳоротро бо шарҳи ин масъала ва ҳар гуна тадбире, ки дар ин бобат мумкин аст аз тарафи ин давлат андешида шуда бошад, пешниҳод мекунад.

Кумита ахбороти мутобиқи ҳамин модда гирифтаре бо назардошти тамоми маълумоте, ки аз шахси дахлдор ё аз номи ӯ ва Давлати иштироккунандаи дахлдор расидааст, мавриди баррасӣ қарор медиҳад.

Ҳангоми баррасии ахбороти дар ҳамин модда пешбинишаванда Кумита чаласаи пӯшида мегузаронад.

Кумита ақидаи худро ба Давлати иштироккунанда ва шахси дахлдор ирсол менамояд.

Муқаррароти ҳамин модда вақте эътибор пайдо мекунад, ки дахл Давлати иштироккунандаи ин Конвенсия мутобиқи банди 1 ҳамин модда изҳорот содир кунанд. Чунин изҳорот барои нигоҳдорӣ аз ҷониби Давлатҳои иштироккунанда ба Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид, ки нусхаи онҳоро ба Давлатҳои иштироккунандаи дигар ирсол менамояд, супорида мешаванд. Изҳорот мумкин аст дар ҳар вақт аз тариқи огоҳ кардани Котиби Генералӣ бекор карда шавад. Чунин бекоркунӣ набояд ба баррасии ҳар гуна масъалае, ки мавзӯи ахбороти тибқи ҳамин модда аллақай ирсолшуда мебошад, зарар расонад; ҳеч гуна ахбороти минбаъдаи аз ҳар кадом шахс ё аз номи ӯ равонкардашуда мутобиқи ҳамин модда баъди огоҳинома гирифтани Котиби Генералӣ дар хусуси бекоркунии изҳорот, қабул карда намешавад, агар Давлати иштироккунандаи дахлдор изҳороти нав содир накарда бошад.

Моддаи 78

Муқаррароти моддаи 76 ин Конвенсия бе зараре дар тартиботи ҳалли ихтилофҳо ё баррасии шикоятҳо дар соҳаҳои, ки ҳамин Конвенсия дар бар гирифта ва дар ҳуҷжатҳои таъсисии Созмони Милали Муттаҳид ва муассисаҳои махсус ё Конвенсияҳои қабулкардаи он баён ёфтааст, мавриди истифода қарор гирифта ба Давлати иштироккунанда барои чора чустан бо истифодаи ҳар гуна тартиботи ҳалли ихтилофҳо тибқи созишномаҳои байналмилалӣ, ки дар муносибати байни онҳо амал мекунанд, монеа намешаванд.

ҚИСМИ VIII. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 79

Ҳеч чиз дар ин Конвенсия ба ҳуқуқҳои ҳар кадом Давлати иштироккунанда дар хусуси муқаррар намудани меъёрҳои танзимкунандаи иҷозати коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо, даҳлат намекунад. Дар робита бо масъалаҳои дигар, ки ба вазъу низоми ҳуқуқии онҳо ба сифати коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо даҳл дорад, Давлатҳои иштироккунанда аз маҳдудиятҳои пайравӣ мекунад, ки дар ҳамин Конвенсия муқаррар карда шудаанд.

Моддаи 80

Ҳеч чиз дар ин Конвенсия набояд чун кам намудани аҳамияти муқаррароти Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид ва оинномаҳои муассисаҳои махсус, ки вазифаҳои даҳлдори мақомоти гуногуни Созмони Милали Муттаҳид ва муассисаҳои махсусро нисбат ба масъалаҳои дар ҳамин Конвенсия баррасишаванда муайян мекунад, шарҳ дода шавад.

Моддаи 81

Ҳеч чиз дар ҳамин Конвенсия ҳуқуқҳо ё озодиҳои нисбатан васеъро, ки ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо ба эътибори:

а) қонун ё амалияи Давлати иштироккунанда;

б) ҳар кадом шартномаи дуҷониба ё бисёрҷониба, ки барои Давлати иштироккунандаи даҳлдор эътибор дорад, дода мешавад, ҳалалдор намесозад.

2. Ҳеч чиз дар ин Конвенсия наметавонад тарзе тафсир дода шавад, ки ҳар давлат, гурӯҳи ашхос ё шахсони алоҳида ҳуқуқ доранд, ки дар ҳар кадом фаъолият иштирок кунанд ё ҳар кадом амалро анҷом диҳад, ки мумкин аст боиси зарар ёфтани ягон ҳуқуқ ё озодиҳои дар ин Конвенсия дарҷёфта гардад.

Моддаи 82

Ҳуқуқҳои коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳоро, ки дар ин Конвенсия пешбинӣ шудаанд, рад кардан мумкин нест. Ба коргарони муҳочир ва аъзоёни оилаҳои онҳо фишор овардан ба ҳар шакле бошад, то онҳо ҳар кадом ҳуқуқи дар боло зикрётаро инкор кунанд ё рад кунанд, ҷоиз нест. Ба эътибори ягон қарордод маҳдуд кардани ҳуқуқҳои дар ин Конвенсия эътирофшуда иҷозат дода намешавад. Давлатҳои иштироккунанда барои таъмини риояи ин принципҳо тадбирҳои лозимро меандешанд.

Моддаи 83

Ҳар як Давлати иштироккунандаи ин Конвенсия ўҳдадор мешавад, ки:

а) ба ҳар шахс ҳуқуқу озодиҳои дар ҳамин Конвенсия эътирофшударо, ки вайрон карда шудаанд, таъмин кунанд ва воситаҳои самарабахши ҷимояи

хукукиро, ҳатто агар ин вайронкунӣ аз ҷониби шахсони ба сифати расмӣ амалкарда содир шуда бошад, ба қор барад;

б) шароите фароҳам созад, ки даъвои ҳар кадом шахс, ки чунин ҳимояро тақозо мекунад, баррасӣ гардад ва аз рӯи он қарори босалоҳияти ҳокимияти судӣ, маъмурӣ ё қонунгузорӣ ё ҳар кадом мақоми салоҳиятдори дигар, ки низоми ҳуқуқи Давлат пешбинӣ кардааст, бароварда шавад ва имкониятҳои ҳимояи судӣ инкишоф дода шавад;

с) истифодаи воситаҳои ҳимояи ҳуқукиро аз тарафи ҳокимияти босалоҳият вақте ки онҳо дода мешаванд, таъмин намояд.

Моддаи 84

Ҳар як Давлати иштироккунанда ўҳдадор мешавад, ки тадбирҳои қонунгузорӣ ва тадбирҳои дигари заруриро барои ба амал баровардани муқаррароти ҳамин Конвенсия андешад.

ҚИСМИ IX. Муқаррароти хотимавӣ

Моддаи 85

Қотиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид маҳфуздорандаи ҳамин Конвенсия таъин карда мешавад.

Моддаи 86

Ин Конвенсия барои имзо кардани ҳамаи давлатҳо боз аст. Вай бояд тасдиқ карда шавад.

Ин Конвенсия барои ҳамроҳшавии ҳар кадом давлат боз аст.

Тасдиқномаҳо ё ҳуҷҷатҳои ҳамроҳшавӣ барои нигоҳдорӣ ба Қотиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид супорида мешаванд.

Моддаи 87

Ин Конвенсия дар рӯзи аввали моҳ баъди гузаштани се моҳ аз таърихи барои нигоҳдорӣ супорида шудани ҳуҷҷати бистум оид ба тасдиқ ё ҳамроҳшавӣ, эътибор пайдо мекунад.

Барои ҳар кадом Давлат, ки ин Конвенсияро тасдиқ мекунад, ё ба он баъди эътибор пайдо кардани ҳамроҳ мешавад, Конвенсия дар рӯзи аввали моҳ баъди гузаштани се моҳ аз таърихи барои нигоҳдорӣ ҳуҷҷати худро оид ба тасдиқ ё ҳамроҳшавӣ супоридани ин давлат, эътибор пайдо мекунад.

Моддаи 88

Давлате, ки ин Конвенсияро тасдиқ мекунад, ё ба он ҳамроҳ мешавад, наметавонад, истифодаи ҳар кадом қисми вайро истисно кунад, ё бе ягон зарар барои моддаи 3, истифодаи онро нисбат ба категорияи алоҳидаи қорғарони муҳочир истисно кунад.

Моддаи 89

Ҳар кадом Давлати иштироккунанда метавонад ҳамин Конвенсияро на барвақттар аз баъди гузаштани панҷ сол баъди барои давлати мазкур эътибор пайдо кардани Конвенсия аз тариқи фиристодани огоҳиномаи хаттӣ ба Котиби Генералии СММ, якҷониба бекор кунад.

Чунин якҷониба бекор кардан дар рӯзи аввали моҳ баъди гузаштани дувоздаҳ моҳ аз таърихи огоҳинома гирифтани Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид, эътибор пайдо мекунад.

Чунин якҷониба бекор кардан Давлати иштироккунандаро аз ӯҳдадориҳояш, ки марбут ба ҳамин Конвенсия буда нисбат ба ҳар амал ё бефаъолиятии то таърихи эътибор пайдо кардани бекоркунии якҷониба чойдошта, озод намекунад ва бекоркунии якҷониба барои баррасии минбаъдаи ҳар гуна масъала, ки то таърихи эътибор пайдо кардани чунин бекоркунии якҷониба аллакай мавриди баррасии Кумита қарор гирифта буд, ҳеҷ зараре намерасонад.

Баъди эътибор пайдо кардани бекоркунии якҷонибаи Давлати иштироккунанда, Кумита баррасии ҳар кадом масъалаи навро нисбат ба ин давлат оғоз намекунад.

Моддаи 90

Баъди гузаштани панҷ сол аз эътибор пайдо кардани ин Конвенсия дархост дар бораи таҷдиди назар кардани ин Конвенсия мумкин аст ҳар вақт аз тарафи Давлати иштироккунанда аз тариқи фиристодани огоҳиномаи хаттӣ ба унвони Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид, ба миён гузошта шавад. Котиби Генералӣ сипас ҳар ислоҳоти пешниҳодшударо ба Давлати иштироккунандаи ҳамин Конвенсия ирсол мекунад ва хоҳиш менамояд то ба ӯ хабар диҳанд, ки оё онҳо ҷонибдори даъват кардани конференсияи Давлатҳои иштироккунанда бо мақсади баррасии ин пешниҳодҳо ва гузаронидани овоздиҳӣ оид ба онҳо ҳастанд ё не. Агар дар давоми чор моҳ аз таърихи ирсол чунин нома ҳадди ақал аз се як қисми Давлатҳои иштироккунанда чунин конференсияро ҷонибдорӣ кунанд, Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид ин конференсияро таҳти сарпарастии Созмони Милали Муттаҳид даъват мекунад. Ҳар ислоҳоте, ки бо аксари овозҳои Давлатҳои иштироккунандаи дар овоздиҳӣ ҳозирбуда ва ширкаткунанда қабул шуда аст, барои тасдиқ ба Ассамблеяи Генералӣ пешниҳод карда мешавад.

Ислоҳот баъди аз тарафи Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид тасдиқ шуданашон ва аз ҷониби аз се ду қисми Давлатҳои иштироккунандаи ҳамин Конвенсия мутобиқи расмиёти конституционии онҳо қабул карда шуданашон эътибор пайдо мекунад.

Ҳангоме ки ислоҳот эътибор пайдо мекунад, онҳо барои Давлатҳои иштироккунандае, ки онҳоро қабул кардаанд, ҳатмӣ мешаванд, аммо барои дигар Давлатҳои иштироккунанда муқаррароти ҳамин Конвенсия ва ҳар кадом ислоҳоти қаблӣ, ки аз тарафи онҳо қабул карда шудаанд, ҳатмӣ боқӣ мемонанд.

Моддаи 91

Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид мулоҳизахоеро, ки давлатҳо ҳангоми имзо кардан, тасдиқ кардан ё ҳамроҳ шудан баён кардаанд, қабул карда ва ба ҳамаи давлатҳо мефиристонанд.

Мулоҳизае, ки ба мавзӯъ ва мақсадҳои ин Конвенсия мутобиқат надорад, қобили қабул нест.

Мулоҳизаҳо мумкин аст дар ҳар вақт аз тариқи огоҳиномаи дахлдор, ки ба унвони Котиби Генералӣ фиристода мешавад, бозпас гирифта шаванд, ки сипас дар ин хусус ба ҳамаи Давлатҳои иштироккунанда хабар дода мешавад. Чунин огоҳинома аз рӯзи гирифта шуданаш эътибор пайдо мекунад.

Моддаи 92

1. Ҳар гуна баҳс байни ду ё якчанд Давлатҳои иштироккунанда дар мавриди тафсир ё истифодаи ин Конвенсия, ки аз тариқи гуфтушунид наметавонад ҳал гардад, бо хоҳиши яке аз онҳо ба баррасии ҳакамӣ супорида мешавад. Агар дар давоми шаш моҳ аз таърихи супоридани ариза оид ба баррасии ҳакамӣ тарафҳо натавонанд, ки дар мавриди баргузори баррасии ҳакамӣ ба мувофиқа расанд, пас бо хоҳиши ҳар кадоме аз тарафҳо баҳси мазкур мумкин аст вобаста ба мақоми суд ба Суди Байналмилалӣ бо тарзи пешниҳод намудани ариза супорида шавад.

2. Ҳар як Давлати иштироккунанда ҳангоми имзо кардан ё тасдиқ кардани ин Конвенсия ё дар ҳоли ҳамроҳшавӣ ба он метавонад изҳор намояд, ки вай худро побанди ўҳдадорӣҳои аз банди 1 ҳамин модда бароянда намехисобад. Дигар Давлатҳои иштироккунанда худро побанди муқаррароти банди 1 ҳамин модда нисбати ягон Давлати иштироккунанда, ки чунин изҳорот баён намудааст, намехисобанд.

3. Ҳар кадом Давлати иштироккунанда, ки мувофиқи банди 2 ҳамин модда изҳорот додааст, метавонад дар ҳар лаҳза бо огоҳ намудани Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид изҳороти худро бекор кунад.

Моддаи 93

1. Ин Конвенсия, ки асли матнҳои англисӣ, арабӣ, испанӣ, хитойӣ, русӣ ва франсавии он бо ҳам баробар аст, барои нигоҳдорӣ ба Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид супорида мешавад.

2. Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид нусхаҳои тасдиқшудаи ин Конвенсияро ба ҳамаи давлатҳо мефиристад.

Ба тасдиқи ин намояндагони дар зер имзокардаи ваколатдори аз тарафи ҳукуматҳои дахлдори худ ба тарзи бояду шояд барои он ваколатдоршуда ҳамин Конвенсияро имзо карданд.